دَ رنګونو پيَوندونه

شيرين يار يوسفزے

ټول حقوق دَ ليکوال سره خوندي دي، په انټرنېټ دَ خورولو حق پښتو ډاټ نېټ سره دے

بسم الله الرحمن الرحيم

دَ کتاب نوم	دَ رنګونو پېوندونه
برخې	څلور (دربيزې، رباعياني، لنډي نظمونه او غزلونه)
تخليق کار (ليکونکے)	شيرين يار يوسفزے
کمپوز او ډيزائن	خيام يوسفزے
ټائټل	ګوهر ننګيال
ټائټل عکس	دلاور عمر (کُرد آرټسټ)
پروف ريډنګ	شيرين يار يوسفزے
چاپ	اکتوبر ۲۰۱۴
بيه	يو نيم سل روپۍ (۱۵۰)

درکونه

يونيورسټي بک ايجنسي

عامر پرنټ اينډ پبلشرز

www.pukhto.net

PUKHTO.NET
پښتو ډاټ نېټ
http://www.pukhto.net

Estb. 2010

ډالۍ

دَ هغه رڼا په نوم چې دَ تګي ، استحصال ، محرومۍ ، بدمرغۍ او بدرنګۍ توري شپې ته کله ور په سر کړي

دَ هغه رنګونو په نوم چې دَ ژوند نوي سحر ته دَ عدل ، جوړې ، سوکالۍ ، سیالۍ او ذوق سامان پیدا کړي

شیرین یار یوسفزے
shereenyar@hotmail.com

دَ رنګونو پېوندونه، دَ فکر او خيال بل مشالونه

نورالامين يوسفزے

دَ فن په دنيا کښې دَ روايت نه تر جديديت سفر او په دغه سفر کښې دَ پرون (ماضيت)، نن (حاليت)، او سبا (مستقبل) زنځير جوړ ساتل لکه دَ انساني ژوند يو نامياتي حقيقت او عمل دے. دغه جانانه سفر کښې دَ دغه عمل دوه نور اړخونه هم دي چې يو ته پوهان شعري جماليات او بل ته فکري او جذباتي معنويت وائي. دَ شعري جمالياتو تعلق او تړون دَ فن پارې هنري ښکلا، تکنيک او اسلوب سره دے چې پکښې دَ متعلقه ژانر دَ مودو موجود روايت او وجودي ځاندره هم شامل دي او په فکري جذباتي معنويت کښې دَ فکرونو، قدرونو او خيالونو ټول رنګونه، ټول خوندونه او دَ دغه رنګونو ټول پېوندونه او مقصدونه راځي. دَ روايت نه تر جديديت دغه دَ ښکلا سفر داسې دے لکه دَ بنياد (اړې) نه تر عمارت عمل. فنکار خپله په لمحه موجود کښې اوسي او خو خپل لوستونکے دَ حال په لار و کله ماضي او کله مستقبل ته بوځي او دا هله ممکن وي چې دَ فنکار او تخليق کار خپل تړون دَ ماضي سره هم پرې شوے نه وي، دَ حال په معروضي حالاتو ئې هم نظر وي او دَ راتلونکي وخت په رُخ او مخ ئې هم سر خلاص وي. فن دَ ژوند آئينه دار وي او دے، نو ماضي، حال او مستقبل درې واړه اړخونه به اړو مرو لري او زما په خيال په دغه عمل او سفر کښې کوم تضاد هم نيشته. هر ساهو فنکار دَ روايت او جدت په تړون پوهه وي او دَ روايت په سېورې دَ حال په لار دَ مستقبل دشتې ته دَ تګ هنر او چل ئې دَ ذات برخه وي، هغه دَ خپل تخليقي توان روحاني وجدان په زور خپل تخليقي سفر دَ روايت په غېږ او سايه کښې پېل کړي او دَ حال په لار مخ په وړاندې ورځي ځکه چې حال بې دَ ماضي نه هېڅ وجود نه لري خو دَ روايت په سېورې پرلت وهل او هر څه ته ښه وئېل او بې دَ سبا دَ تصور نه تخليق کول تخليقي عمل دَ جمود او "اررېشنلزم" ښکار کړي چې يوه بله انتها ده. هم په دغه تناظر او دغه چوکاټ کښې فنکار او تخليق کار خپل تخليقي انفراديت او هنري ځانګړتيا لور ته سفر کوي.

دلته زما دَ وينا مطلب دا دے چې نه خو يو ساهو فنکار او قلمکار محض دَ روايت پرستۍ قائل وي چې ګوندې پرون هر څه ښه وو او پرون (ماضي) کښې ژوند کول پکار دي ځکه چې دا رويه هم منفي او غېر تخليقي رويه ده، او نه دا نظر لري چې ګوندې پرون او روايت ټول په ټول منفي او بې کار دے، ماضي هډو دَ سره رد کول پکار دي، دغه بغاوت او دغه جارحانه رويه هم تخريبي رويه ده. لاره چرته مېنځ کښې ده. دَ پرون ساهو روايات او قدرونه په روح کښې ژوندي

www.pukhto.net

ساتل او دَ نن معروضي حالاتو سره دَ سبا پهٔ لور تګ یو مثبت عمل او مثبته رویه ده او زهٔ چې نن دَ کوم شاعر پهٔ حقله خپلو لوستونکو سره خبره کوم هغه پهٔ دغه ټوله خبره، دغه ټولو حقیقتونو او ټولو نزاکتونو پوهېږي. هغه هم دَ پښتو پښتونولۍ، حجرې جمات او جرګې مرکې پهٔ مثبت زماني او زمیني وجود او کردار رسي او دَ نن پهٔ تقاضو هم پوهه دے. دَ فن پهٔ جمالیاتي او هنري اړخ ئې هم لاس بر دے او فکري او تخیلاتي بنیاد ئې هم مضبوط دے، ځکه ورته مونږ دَ نن دوُر نمائنده تخلیق کاروئېلے شو او ځکه زهٔ دا هم وایم چې نن پهٔ کوم کتاب تبصره کوم دا محض دَ رنګونو پېوندونه نهٔ دي بلکې دَ یو تعلیم یافته، زیرک، جهاندیده او روښان فکره پښتون دَ فکر و خیال بل مشالونه دي چې پهٔ رڼا ئې زمونږ دَ زلمو روحونه او ذهنونه روښانه شي.

دَ "افغان ګلونه" او "اوښکې مشالونه" نه پس دَ ښاغلي شیرین یار یوسفزي دا دریمه شعري ټولګه "دَ رنګونو پېوندونه" ستاسو پهٔ لاس کښې ده.

کهٔ چرې فن دَ فنکار دَ ذات اظهار هم وي نو بیا ضروري ګنم چې څو خبرې دَ صاحب کتاب پهٔ حقله نورې هم وُکړم.

زهٔ شیرین یار یوسفزے دَ هغه زماني نه پېژنم چې لا هغه او دَ هغه روښان فکره ورور زرین زاده ایسفزے پهٔ شنه شونډه زلمي وُو، اوس چې زهٔ دَ دې پروني زلمي او نني نیمځال پهٔ دریمه شعري ټولګه خبره کوم نو اوس دا هغه نوخېزه زلمے نهٔ دے، یو استاذ شاعر او ادیب او دَ ډېرو تودو سړو نه راتېر شوے پښتون دے. استاذ ورته ځکه وایم چې لکه ما وړاندې هم ووې چې هغه تش شعر نهٔ وائي (لیکي)، دَ شعر پهٔ فن، زبان و بیان بیا پهٔ بدیع او علم تقطیع ئې هم لاس بر دے، دَ املا پهٔ ټولو ګټ پېرونو، دَ ژبې پهٔ ساختیاتو او فرهنګي آهنګونو هم دَ ځنو ډېرو لویو لویو او مقبولو شاعرانو نه زیات پوهېږي او دې سره سره ئې فکري او نظریاتي بنیاد هم ښهٔ زور او مظبوط دے. دَ خپلې خبرې پهٔ تسلسل کښې به یو وارې بیا دا اووایم چې دَ خپل قام او خپلو روایاتو سره ئې بې کچه مینه ده. خپل کلے اولس او ښکلے وطن ئې هم جانان دے خو پهٔ دغه مینه کښې ئې دَ هوش، خرد او توازن لمنه چرې هم نهٔ ده پرېښې ځکه چې تنقیدي شعور او عمراني بنیادونه ئې هم پاخهٔ دي. دَ هر څهٔ ښهٔ دي پهٔ ځای ئې دَ څهٔ ښهٔ دي او څهٔ خراب دي، څهٔ پکار دي او څهٔ نا، پهٔ فارموله دَ یو زیرک انسان پهٔ حیث ښهٔ رسېدلے دے او دَ یو تخلیق کار پهٔ حېث ئې پهٔ شاعرۍ کښې دَ دغه شعور رڼا ګانې ځان ښائي. دَ قام او اولس ټولې مسئلې، ټول دردونه، دَ نړۍ دَ منډائي ګرو منافقانه چالونه او پهٔ دې پاکه خاوره دَ هغوي دَ دلالانو مکرونه او فریبونه ورته ښهٔ معلوم دي. دَ تېرو څلو ښتو کالو پهٔ هیجاني دور کښې دَ تخلیق شوي ادب پهٔ

www.pukhto.net

رُخ او مخ هم پوهه دے او دَ تجزیې توان ئې هم لري، ځکه نو په دغه پوهه، زیرک او روښان فکره نظریاتي قلمکار خبره کول ډېر اسان هم دي چې مرام او مقصد ئې معلوم دے خو ډېر ګران هم دي ځکه چې هنري توان او فکري الوت ئې دَ زیاتې پوهې او لوستې تقاضه کوي. دَ شاعرۍ سره سره هغه یو ښهٔ فعال سیاسي ورکر هم دے او نن سبا په سوشل میډیا دَ خپل قام او خپلې ژبې مبارزه هم کوي چې دا کار او زیار ئې په پښتنو زلمو کښې دَ بېدارۍ او ځواک په اړوند ډېر ګټور او دَ ستائېنې وړ دے. هغه چې کله ماته "اوښکې مشالونه" کتاب راډالۍ کړے وو نو په هغې ئې لیکلي وو چې "خپل خوږ او قدرمند نورالامین یوسفزي ته دَ بندي ساعتونو ازاد فکرونه "اوښکې مشالونه" ډالۍ کوم" او زما په خیال ئې دا دعوه سل په سل درسته وه ځکه چې دَ زندان دَ تورو تمبو شاته صیاد دَ بلبل وجود بندي ساتلے شي خو دَ هغه روح او سندره نهٔ شي پابند کولے، ځکه خو قلندر مومند هم دَ زندان دَ تورو تمبو شاته دا اعلان کړے وو چې

ے دَ اشنا یاد دَ قفس ورمات کړو
بلبلتونه ډزې دي په کور کښې ؤشوې

او ځکه زمونږ شاعر هم په دغه تورتم کښې دا مستانه نعره وهلې وه چې

ے دا زهٔ چوز چې خدای هما کړم
بیا وُ ماته لوړ پرواز ځهٔ
دې نظر، پنجو او پَر ته
کوم باتور او کټه باز ځهٔ

دَ ښاغلي شیرین یار یوسفزي فن او نظریه فن زمانه اګاهو هم دَ پښتو ادب سترو سترو ستائېلي او واضحه کړي دي او دا اعلان ئې کړے دے چې دَ هغهٔ دَ فن جمالیاتي او فکري دواړه بنیادونه ښهٔ پاخهٔ او مضبوط دي. دَ خپلې خاورې او ثقافت رنګونه هم لري او دَ پښتون رومانس خواږهٔ هم. خو په دغه جذباتو او رنګونو کښې ئې دَ خپل قام او اولس دَ ستونزو او راپېښو چیلنجونو نه هېڅ کله هم مخ نهٔ دے اړولے او دغه شان ئې دَ یو ساهو فنکار او قلمکار وظیفه هم په غوره ډول تر سره کړې ده.

کله چې ګران مشر راجولي شاه خټک صېب دَ هغهٔ په حقله وائي چې دا زلمے ما لیدلے نهٔ دے خو دَ دهٔ دَ شاعرۍ نه دا اندازه لګولے شم چې دے یو ترقي پسند، نظریاتي تخلیق کار دے او هسې په هوا کښې ئې تخلیق نهٔ دے کړے، دَ تخلیق په ټولو معروضي لارو راتېر شوے دے او هم ئې

خپل کلاسيک څنبلے او هضم کړے دے، تر دې چې دَ ستر حمزه نه ئې په تخليقي انداز کښې مثبت اثر هم اخستے دے. نو دا دعوه دَ هغهٔ درې واړه شعري مجموعې په ښهٔ ډول اقراروي.

زهٔ چې نن دَ هغه په دريمه مجموعه يو ځغلنده نظر اچوم نو په دې نتيجه رسم چې کهٔ دَ فکر و نظر بنياد او اساس ئې هم هغه زوړ (افغان ګلونه او ښکې مشالونه) دے خو دې نوې شاعرۍ کښې ئې دَ فکر و فن نوې نوې زاويې، دَ هنر او ژانر نوې نوې منفرد لارې او دَ وېنا نوي نوي تازه آهنګونه محسوسېږي. زهٔ چې دَ هغهٔ په دې کتاب کښې په رباعۍ، نظم او غزل نظر اچوم او بيا دَ هغهٔ خوښ زوړ صنف ته دَ هغهٔ ورکړي نوي نوم سره ګورم نو زړهٔ مې وائي چې دا دعوه هم ؤکړم چې دغه صنف (دربېزه) زمونږ شاعر په حقيقت کښې دَ زړهٔ په زور او مينه تخليق کړے دے او مزاج ئې هم ورته ښهٔ په خلاص مټ جوړ کړے دے.

دربېزه څهٔ شے دے؟ او دَ پښتو ادب په زړو رېښو کښې وجود لري او کهٔ نا؟ نو په دې حقله به دومره اووايم چې کله دَ ښاغلي اسماعيل ګوهر "مسکا" چاپ شوه نو ما دا ليکلي وو چې دَ اسماعيل ګوهر دَ روح نه چې دَ هائيکوز په نوم کوم درې مصريزه نظمګي راوتي دي، دغه نظمونه په پښتو فوکلور کښې دَ سېلابونو دَ څهٔ لږ ډېر فرق سره دَ اګاهو نه وجود لري، هسې هم نظم دَ پښتو خپل او دَ ټولو نه زوړ صنف دے، غزل بيا ډېر وروستو پښتو ته راغلے دے. زمونږ ټول زاړهٔ (فوکلور هم) تخليقونه واړهٔ لوى نظمونه دي چې فارمېټ ئې دَ يو بل نه بدل دے او چې کله مونږ دَ نړيوال کلي برخه نهٔ وو جوړ شوي نو دَ خپل کلتور په يخ سېورې به زمونږ ماشومانو چې کوم نظمونه تخليق کول او وئيل. دغه اکثر دربېزې وې لکه دا چې دي.

وه سپينې سپوږمۍ!
ستن دې ورکه کړه نرۍ　(۱)
زما ورور درپسې ګرځي، لکه غشے ليندګۍ

بې پښو ازمرے راغے
بې لومه ګډه ئې يوړه　(۲)
يو ړوند پرې اواز ؤکړو چې په کوم طرف ئې اوړه

شکر دے چې شيرين يار دغه زوړ صنف ته نامه هم کېښوده، کهٔ څوک بل څوک دَ دې نه هم غوره نوم ورکولے شي نو بده به نهٔ وي خو دا ساعت مېدان شيرين يار وړے دے.

په تېرو څلو ښتو کالو کښې چې په پښتون وطن کښې کوم ادب (شعر او نثر) تخليق شوے دے، دَ قنوطيت او ماضي پرستۍ ټوک څادر پرې خور دے او زمونږ اکثرو شاعرانو دَ نوي ژوند نوي قدرونه او اربنائزيشن کړلے دے.

www.pukhto.net

ګو چې دَ نړۍ په هره ساهو ادب کښې ناسټلجیا شته (ډیزرټډ ویلیج او ویلیج بلیک سمتهـ) ئې ښکاره مثالونه دي خو زمونږ خبره لږه بدله ده. زمونږ ماضي واقعي چې ډېره شانداره او پرامن وه، په ماضي کښې هم هرڅه ښۀ نۀ وو، ډېر خېزونه بدلۀل پکار وو. دغه عمل دَ ارتقا په لور ورو ورو په مزه مزه روان وو خو ناڅاپه چې مونږ دَ نړیوال کلي برخه شو نو دا داسې ده لکه چې شپه په شپه بې دَ پوړو دَ کوټې سر ته وُختلو او په دغه کوټه دَ یو عجیبه جنګ سره مخ شو چې دَ توپو ټولې خلې ئې زمونږ وطن لور ته دي. دَ نړۍ تهذیب یافته قامونه ټوپک په لاس دې سیمې ته وسائلو پسې راغلي دي، دلته ئې دلالان پیدا کړي دي او تخته مشق ئې پښتون وطن او پښتون قام دے. زمونږ په خپله خاوره بدحال دے او جنګ مو هم پېریانو سره دے، دَ "ما په ما وژني" پالیسي روانه ده او استعمار نوي نوي چالونه چلوي. دَ نوې دنیا نوو بادونو کۀ یو خوا زمونږ دَ سماجي ادارو او سماجي قدرونو جوړ ړنړول دي او دَ ماده پرستۍ او ځان ځانۍ ډېر زمونږ مثبت قدرونه لکه جرګه، مرکه، اشر غوبل، خېر ښېګړه، زغم او برداشت لۀ ستوني تېر کړل، یا ئې لګیا دے تېروي ئې. نو بل خوا ئې زمونږ دَ بچو نه بمونه ساز کړي دي. منم چې دَ پښتون په فطرت کښې مزاحمت شته او دَ خاورې او عزت دښمن خو بښخي نۀ معاف کوي خو دا نن چې څۀ کېږي، څوک رانه امریکنیان جوړوي نو څوک رانه عربیان او ازبکان.

پښتانۀ لیکوال دا هر څۀ ویني او ګوري او زړۀ ئې پرې ویني ویني او لمبه لمبه دے. هغه دَ روسي لیکوال خبره چې پښتانۀ شاعران دَ طوفان مارغان دي، تل ئې په طوفان کښې الوت کړے دے، دَ پیر روښان نه تر خوشحال خان خټک، دَ خوشحال بابا نه تر خدائي خدمتګار تحریک تر ادبي تحریک او دَ هغې نه تر دې دمه دَ تاریخ پاڼې ګواه دي چې پښتون شاعر او ادیب په حقیقت کښې په طوفان کښې الوت کړے دے. نن هم زمونږ شاعر دَ دغه کاروان یو متحرکه غړے دے. موجوده صورتحال چې زمونږ په خاوره کومې رویې پیدا کړې ده، په بنیادي توګه ئې مونږ په درېو خانو کښې وېشلي شو. یوه ډله دَ پرون خبره کوي خو دَ نن هر څۀ رد کوي بله ډله دَ نن خبره کوي، ولې دَ پرون هر څۀ کړي، البته یوه ډله داسې هم شته چې دَ پرون، نن او سبا په تړون پوهېږي، دَ پرون ساهو قدرونه او ادارې هم قدروي او دَ نن په لار دَ سبا په لور هم سفر کول غواړي. شیرین یار دَ دغه ډلې او دغه رویې سړے دے. دَ قام وجود، خپله ژبه او ساهو قدرونه دَ سبا په لور دَ نن په لار دَ پرون دَ بنیادونو سره بوتلل غواړي او تر کومه ئې رسول غواړي نو هغه دې لوستونکي هم ولولي.

www.pukhto.net

ے	دَ خپل ازاد وطن بــــہرغ مې پۀ لاس
ستورو سپوږمۍ نه هم پۀ بــره تلمه
دَ دغه خوب راله تعبــیر ؤباســئ

دَ پښتون پۀ خاوره چې کوم ملوبه ګرمه ده، زمونږ شاعر ترې ښۀ پۀ زور او زېر خبر دے. هغه ټول کردارونه هم پېژني چا چې دغه لوبه ګرمه کړې ده او څوک چې دغه اور ته لمن وهي او دَ دې سره سره هغه دا توان هم او جرات هم لري چې دَ هغه مخونو نه نقابـونه پورته کړي کوم چې دَ پردې شاته دي. لکه ما چې ؤوې هغه خپلې خاورې، وطن او خپلو مقدساتو باندې وروک مئېن دے خو دغه لور ته ئې رویه منطقي او اپروچ ساهو دے. انداز او سوچ ئې مثبت (آپټیمسټ) رویه تنقیدي او تر څۀ حده مزاحمتي ده خو فکرئې عمراني بنیادونه هم لري. تهذیبي هم او فني هم، کۀ خبره ئې دَ دربېزو پېل کړو نو دغه دربېزې دَ دغه فکري بـنیادونو سره سره دَ روزمرې او محاورې بلها خوارۀ هم لري، دَ طنز و مزاح مالګه پکښې هم ګډه ده، پښتو رومانس او دَ وطن دَ ښکلا رنګونه پکښې هم ځان ښائي او دَ متلونو برمحل استعمال پکښې معنوي او کلتوري خوارۀ هم راپېدا کړي دي. دَ دې باوجود چې پۀ خپل وطن او قام اولس مئېن دے خو دَ تهذیبي نرګسیت نه ئې تر ډېره حده لمن بچ کړې ده او دَ خود احتسابۍ او خود تنقیدۍ پۀ لار پۀ ډېر جرات سره راتېر شوے دے، دَ خپلو خبرو پۀ ثبوت کښې ئې څو دربېزې وړاندې کوم نو بیا بـه غزل، رباعي او نظم لور ته ځُو.

ے	سـترګې مې دواړه ډکې ډکې شـولې
ماښام دے، ناست یمه دَ سین پۀ غاړه
دَ زلفــو یــاد پــۀ زړۀ راوربــدۀ

ے	خلکو اسـمان کښې سـیارې ؤنیوې
پښتون پۀ کلي کښې ډېران لاندې کړو
زمونږه قوم هم دومره پاتې نۀ دے

ے	دَ ځان او مال دَ حــفاظت پۀ خاطر
لاړم تانې څخه مې کور واخســتۀ
ایله بـاران نه پرنالې لاندې شــوم

بـیلتون ته وایه، څه خپل کار دې کوه
مونږه یو بـل وته بـه بیا ؤګرځو
او بـهٔ پهٔ ډانګ بـاندې بـیلېږي کله

نـن هغـه ښکلـې او هوښیـارې جینـۍ
"خبر" چې فقـیر ته ورکوو، وئېل ئې:
"ځان پهٔ نیستۍ کښې دَ مستۍ نه ژغوره"

بـریت او شـمله مې پهٔ خاطر نهٔ نیسي
حسـن پهٔ خپله یو طاقـت دے، منه!
دَ زور آور او بـهٔ پهٔ لوړه خېژي

تیارې څهٔ داسـې رنګله ګورې شـولې
چاته تر څنګ خپله سـایه نهٔ ښکاري
غلو خو هم داسـې شـپه لهٔ خدایه غوښته

عقـل شـعور سـره مو ډزې کړې
دَ وخت او بـخت سره ده ورانه زمونږ
ده مو دَ ځان سـره پخه دشـمني

پهٔ مخ دَ زمکې دغه ټول مخلوقـات
نهٔ کا تو ښه انبـار دَ رزق او مال
مګر سـپوا لهٔ یو مېږي او انسـان

د وخـت پـهٔ دوړو هـر څـهٔ خړ نـهٔ دي لا
تابـانه مخ پښتنې جو نه شـته دے
سـپوږمۍ دې ځان وته غاوره نهٔ شـي

د ازادۍ، مینـې او امـن وطـن
مقـتل مقـتل زندان زندان شـو راته
خدایه! څهٔ ؤشـو او لا څهٔ بـه کېږي

دَ شـب پرسـتو نه کوڅه خطا ده
تورابـان ګرځي، چرته سـر پټوي
دَ سبـا سـتورے پهٔ افق ؤځلید

شیرین یار غزل هم ښهٔ لیکي، دَ غزل پهٔ فن ئې موټے کلک دے، دَ کثرت مطالعې لهٔ کبله ئې پهٔ ستائل دَ کلاسیک سپورے زیات حاوي دے. دَ حمزه بابا اثر هم پرې کله کله محسوس سېږي، دَ خوشحال بابا، حمید بابا، علي خان او کاظم خان شېدا ښهٔ قاري هم دے نو دَ پښتو ادب دَ دغه عناصر خمسه دَ ستائل خوا رۀ ئې پهٔ غزل کښې ځان ښائي. ګو چې دغه ستائل او دغه (ډائتېشن) زمونږ دَ کلاسیکي ادب سره زیات موزون ښکاري خو زمونږ شاعر هم پهٔ زوره جام کې نوي شراب وړاندې کوي خو دا هم دَ ښاغلي شیرین یار یوه ځانته تخلیقي ادا ده چې احساس دَ ادراک پهٔ لار مخې ته راغلے دے. دَ هغهٔ پهٔ دې مجموعه کښې ټول ټال څوارلس غزلونه دي چې دَ دربېزو او رباعیانو پهٔ مقابله کښې ډېر کم دي او دې نه ئې تاسو دَ افتاد طبع (رجحان) اندازه پهٔ اسانه لګولے شئ. یو څو غزلونو نه ئې څو شعرونه دَ خپلو لوستونکو مخې ته ږدم او بیا نظم لور ته ورځم.

ے هغه یار څو جفاکار دے، خو پښتون دے
چې اغیار مې پښې راښکي نو بیا وُدرېږي

ے پهٔ خاطر د اغیارانو اخګر پرېوځت
چې پهٔ ما د یار د مینې نظر پرېوځت
کمتري او عاجزي مې هومره زور کښې
دَانا او د غرور هغه غر پرېوځت

ے مراوې ستر ګې بلا مرې کا
خون آشامې لا مَرې کا

هر ارمان نه مې سر پرې کا
ځه! اوس جوړې مناري کا

ے ماته دې یادونه زور ګیري ښائي
کورته مې دَ زړۀ پهٔ دبوالهٔ راځي

پام ګورے لهٔ ستر ګو مې ؤنهٔ لوېږي
توی او ښکه لیمهٔ وته بیا نهٔ راځي

www.pukhto.net

ـه ستړګې دَ حالاتو راته ورانې دي
ذوقه! دَ سیالۍ خبرې ګرانې دي

غشو دَ ستم ته سینه تانې دي
شوقه! تلوسې دې پهلوانې دي

ـه لویه ورشو دَ پښتنو کۀ بې بهاره نۀ وے
ښکلې هوسۍ به دَ دامانې دومره خواره نۀ وے

منګې ټیکرې، ګړونج ټوټې، جونه تار تاره نۀ وے
زمونږ دَ کلي دَ سیند غاړه به اوزګاره نۀ وے

تا به زما دَ کامرانیو جنډې هسکې لیدې
زما دَ ژوند کۀ دَ بلا پۀ کوڅه لاره نۀ وے

ـه ماته ئې وعده ښه ده
نوې بهانه ښه ده

خدایه! مازیګر ته خیر
داسې تماشه ښه ده

دَ شیرین یار نظم کښې خارجي او داخل دنیا او نني واقعات، قام ته راپېښې ستونزې پۀ ښۀ ډول بیان شوي دي، ګو چې دَ هغۀ دَ نظم عمومي رنګ ساده او روایتي دے، دَ پښتو نظم چې مولانا فضل محمود مخفي ئې رده ایښودې ده او دَ نظم بابا اجمل خټک کمال ته رسولے دے یو مضبوط روایت لري خو دَ شیرین یار دَ نظم اختصار او سادګۍ دغه نظم له ترېو حده ځانګړے انداز او اسلوب ورکړے دے. پۀ لنډو او ساده ټکو کښې ډېر څۀ وئیل دَ غزل خاصا ده خو شیرین یار دا کار دَ نظم نه اخستے دے. ځنې نظمونه خو ئې دَ داخلیت بڅرې او درد څړیکې هم لري، لکه "دَ تندرونو پۀ شپه" "جرات" "څو چې وینم" وغېره.

"اے نجیبه! اے شهیده!" نومې نظم خپل لوستونکے هم دَ شاعر پۀ نظریه ژوند او هم نظریه فن پوهه کوي او هم ئې پۀ دې حقیقت رسوي چې زمونږ شاعر څومره پۀ لږو او ساده ټکو کښې څومره مؤثر او منظم خیال دَ نظم پۀ چوکاټ کښې وړاندې کولے شي.

Pukhto.Net پښتو

www.pukhto.net

ے
دَ پښتـــون دَ چمـــن ګلـــه!
دَ دښمن دَ ســـتر ګو خاره!
سـردارۍ درنه لوګـے شـه
دَ وطن دَ ســـر دســـتاره!

نهٔ ډیوه شــتـه چې کړم بـلـه
نهٔ ګلان شته چې ګېډۍ کړم
دا څــو اوښکې پښتنې دي
دَ تا روح ته بــه ډالۍ کړم

ملامت درته تول قــام دے
دَ تا روح ته مې ســلام دے
اے نجيبــه اے شــهيده
دَ تا روح ته مې ســلام دے

"دَ روح کرب" نومې نظم کښې ئې دَ خارج او داخل وصال او اتصال دَ لوستو او محسوسولو وړ دے، وائي

ے
څو کهٔ ســتر ګې کړمه پټې
او زهٔ نهٔ ګورم يو لــور تــه
يا مې غوږ هم هډو نهٔ ږدم
هر کوم غږ او هر يو شــور ته
دغه لمس هم پسې شَل کړم
او دا ژبــه هم اوده شــي
کهٔ مې جوش لهٔ لاسه ورکړم
بيا هم هوش پسې چپه شي
خو دَ روح ســره بــه څهٔ کړم
هغــه لار او چــار راښايــه
کنه! دلته اوس بــې وس يې
دَ درد کريکه مې بيا ستايه

زمونږ اکثر شاعران دَ رباعۍ پهٔ نوم قطعې او نيمګړي غزلونه ليکي، دَ رباعۍ دَ وزن او بحر لپاره کهٔ پهٔ عربۍ کښې دَ لاحوه ولا قوه الا باالله مثال ورکولے شي نو پهٔ پښتو کښې مونږ څخه دَ خوشحال بابا وښا زمونږ لپاره بل معيار دے، بابا رباعۍ داسې ليکي۔

ے
راشــه! ښېګړه دَ وني ګوره
خپل ځان پهٔ نمر کا، بل کا تر سبوره
پهٔ سنګ ئې وولهٔ، مېوه درواچوي
خصلت لهٔ وني، واخله اے وروره

شيرين يار هم رباعيانې دَ رباعۍ پهٔ چوکاټ کښــې ليکلې دي او دَ خپل فکر ښکلاګانې ئې دَ فن پهٔ چوکاټ کښې دننه وړاندې کړې دي، چونکه هغه دَ "ادب دَ ژوند لپاره" دَ کاروان يو تکړه غړے

www.pukhto.net

دے نو دلته ئې هم ژوند او دَ ژوند دَ ساهو قدرونو څنه سترګه ښۀ پۀ خلاص مټ کړې ده، البته پۀ ځنو رباعیانو کښې هغه دَ یو روایتي پښتون پۀ صورت کښې هم راښکاره شوے دے او ډېر حقیقتونه ئې دَ یو روایتي پښتون پۀ انداز کښې رامخې ته کړي دي ځکه چې دَ رباعی روایت او انداز زور او پوخ دے.

لکه چې وائي

ے　بد شي لۀ بدو　او ښۀ دَ ښو نه
خوی دَ سړو شي،　مګر سړو نه
څوک چې دَ اصل　نسل نه روغ وي
کار دَ پښتو هم　بویه هغو نه

ے　وطن ته راشه،　جوړ مرغزار دے
پۀ للمو دشتو،　هم اوس بهار دے
چې ورته ګورم،　زړۀ مې پسخېږي
ګل خوا ته ګل دے،　یار سره یار دے

ے　چې کله غوړ یې،　دنیا راز غلي
خو چې لږ سپور شې،　ټول ګنه تللي
دغه دنیا ده،　دغه ئې رنګ دے
چې پرې تکیه کا،　هغو ژړلي

ے　پۀ ژړا ژاړي،　پۀ ویر مامور دے
کۀ څوک مالک دے　کۀ څوک مزدور دے
دَ جدل اور دے،　وطن تنور دے
ایره ئې واخله،　روغ کۀ رنځور دے

دا وو دَ شیرین یار دَ رنګونو پېوندونه او زما دَ دغه کتاب پۀ حقله خیالونه. دا دَ خپل دور دَ یو استاذ شاعر او قلمکار دَ فکر و فن ښکلاګانې وې او دي. څوک چې پۀ خپله هم دَ ژوند پۀ ډېرو تیارو او پیچیده لارو راتېر شوے دے، څوک چې ژوند پۀ دې لږ عمر کښې دَ بلها تودو سړو سره مخ کړے دے. مایوسي او ستړیا چې دَ چا پۀ کتاب کښې وجود نۀ لري. څو ځله راپرېوتے دے خو بیا هم پۀ خپله پا څېدلے او روان شوے دے ځکه چې دَ باچا خان دَ ژوند او جدوجهد فلسفه باندې یقین لري او هم پۀ دغه رڼا لاره ښۀ پۀ ډاډه زړۀ روان دے.

دَ شیرین یار دَ ښۀ ژوند لپاره دعاګو

نورالامین یوسفزے
شاه منصور صوابی
۷ جون ۲۰۱۴

www.pukhto.net

رنګونه پیوندونه

شیرین یار یوسفزے

دا کتاب چې ستاسو دَ وړاندې دے، دغه کښې دربيزې، رباعيانې، خاص ډول لنډ نظمونه او څو غزلونه دي. دا واړه تخليق دَ زندان دننه دَ مرګ (پهانسی) کوټه کښې شوے دے. دې نه وړاندې زما دوه کتابونه "افغان ګلونه" او "اوښکې مشالونه" چاپ دي. دغه سره سره مې پۀ چاربېته يو کتاب ګوټے (تحقيقي مقاله) هم ليکلے دے او بل کتاب مې دَ پښتو پۀ "الف بې" شعر، قافيه، رديف، بحر، وزن او رواني ليکلے دے چې ډېر زر به ستاسو دَ وړاندې وي.

"دَ رنګونو پيوندونه" دَ کتابت او ډيزائن ګران کار ښاغلي خيام يوسفزي پۀ ډېر اخلاص تر سره کړے دے. دَ مرګ دَ کوټې دننه ما خپل تخليق کاغذ ته سپارلے، بيا مې ترې پۀ موبائل فون عکس اخستے او سمدستي مې خيام يوسفزي ته (چې پۀ سعودي عرب کښې ژوند کوي) دَ اي مېل لۀ لارې ورلېږلے دے. هلته هغۀ کمپوز کړے او بيائې ماته دَ املا دَ سمون لپاره رالېږلے، دَ املا دَ سمون نه ورستو ورته ما بيا لېږلے او هغۀ ځان سره خوندي کړے. پۀ زندان کښې دَ حالاتو او بيا دَ ليکونو دَ بچ پاتې کېدو هډو څۀ پته نۀ لګي.

خيام يوسفزے دَ يو ښۀ کشر او منونکي پۀ حېث شامدام دَ زده کړې هڅه کوي او دَ "پښتو ډاټ نېټ" لۀ لارې دَ دنيا ګټ ګټ ته دَ پښتو ليکونه او کتابونه رسوي. دغه رنګ نور بلها ډېر ملګري لګيا دي او دَ نېټ لۀ لارې دَ پښتو ژبې خدمت کوي. نن پۀ فېس بک او دَ سوشل ميډيا پۀ نورو پاڼو کښې هر پښتون ته دَ پښتو ليکونه دَ سترګو پۀ رپ کښې ملاوېږي، ډېر ځنې پښتانۀ چې دَ پښتو دَ ليک لوست نه نااشنا وُو، هغو هم دَ پښتو ليک لوست زده کړو او ډېر ځنې اوس پښتو کښې خپل تخليقونه هم وړاندې کوي. تخليق، تنقيد او تحقيق سره سره دَ پښتو پۀ املا ډېرې خبرې ؤشوې، دَ عام وګړي سره سره دَ نوو ليکوالانو او خاص دَ مسافرو پښتنو ډېره ښېګړه ؤشوه.

دغه لړ کښې زمانه چې څومره هم کېدے شو نو ما خپل کردار ادا کړے. زۀ پۀ هغه ټولو ملګرو او خاص پۀ مسافرو پښتنو وياړ کوم چې هر چرته او هر وخت ئې خپله ژبه ژوندۍ ساتلې ده.

پۀ دغه مسافرو او خپل قام، ژبې، کلتور او ادب باندې مئين ملګرو کښې يو رانه دَ نظم غوښتنه ؤکړه، نظمونه خو ما وړاندې هم ډېر ليکلي خو دغه وخت ما فکر کوو چې کوم داسې يو صنف کښې طبع ازمائي ؤشي چې هغه هره موضوع زغملے شي او هغه ځنې خبرې چې مونږ

ئې غزل او عام نظم کښې نۀ شو کوَلے نو چې هغه ته هم ځای پۀ لاس راشي۔ دغه وخت ماته دربیزه او رباعي پۀ نظر کښې راغلل خو دربیزه مې زیاته خوښه شوه، رباعي دَ وزن او بحر پۀ حواله خپل ځانګړے انداز لري چې پۀ دغه اړه به هم خبرې کوَم خو ډلته به دربیزه باندې پوره خبره کوَم. ځکه چې دغه ته ډېر خلک هائېکو وائي چې یوه غټه تېروتنه او ناخبري ده. اول خبره به پۀ هائېکو کوَم چې دا څۀ شے دے؟ هائېکو دَ جاپانی ژبې شعري صنف دے چې پۀ اصل کښې دَ جاپانی ژبې دَ نظم "هائي کائي" دَ سر درې مصرعو نه اخستے یا ساز کړے شوے یو صنف دے۔ دغه سر درې مصرعو ته به ئې "هوکو" وئېل. دغه هوکو برخې ته دَ بېل صنف شکل ورکړے شو، لکه څنګه چې مشرقي شاعرۍ کښې غزل دَ قصیدې دَ تشبیب نه راجدا کړے شو او یو بل صنف ترېنه جوړ کړے شو خو دلته دا خبره اهم ده چې غزل هم هغه شکل کښې دے او بیا چې کومې ژبې ته هم لاړ دے نو پۀ خپل شکل کښې لاړ دے، دغه ژبو کښې ئې هم نوم غزل دے او دا یوه خبره هم ده چې دغه ژبو کښې دَ غزل پۀ رنګ کوم شعري صنف نۀ وو نو ځکه ورته غزل لاړ دے۔ کۀ چرې دغه ژبو کښې دَ غزل غوندې کوم شعري صنف موجود وے نو بیا هلته دَ غزل ههو ضرورت نۀ وو۔ خو چې مونږه هائېکو ته ګورو نو د۔دې معامله جدا ده، یوه دا چې هائېکو پۀ جاپان کښې دَ ۵، ۷، ۵ سېلابونو درې مصرې لري، دوېمه دا چې دَ درې مصرو نظم پۀ پښتو کښې دَ وړاندې نه موجود دے، درېمه نکته دا هم ده چې دَ جاپان هائېکو دَ موضوع لړ کښې محدوده ده او زمونږه درې مصرعېز نظم لا محدود دے۔

دَ ۵، ۷، ۵ نمونه — دَ ګلو ځانګه

ځکه ځنګېږي هسې

دَ سحر باد دے

ښاغلي اسماعیل ګوهر صیب پۀ خپل کتاب "مسکا" کښې دَ پښتو خپل درې مصرعیز نظمونه (دربیزې) وړاندې کړې دي چې دَ یوولس سېلابونو یو شان مصرعې لري او څلورم وزن کښې دي خو دَ نامعلوم سوب پۀ بنیاد ئې ورله نوم "هائېکو" ورکړے دے۔ دَ دغه نه وروستو بیا نورو شاعرانو هم دَ دوي تقلید وُکړو او دَ پښتو دغه خپل نظم ته ئې هائېکو لیکل یو سم کار وُبالۀ۔ دغه یوه لویه غلطي وه او ده، دا کله هم هائېکو نظم نۀ دے، دا دَ پښتو خپل درې مصرعیز نظم دے چې ما ورته نوم "دربیزه" ټاکلے دے۔ دا صنف دَ پښتو ادب پۀ تاریخ کښې (دَ جنګي غړونو پۀ نوم) هم موجود دے، لکه دَ مرزا الغ بېګ دربار کښې دَ یوسفزو مشرانو دا وینا۔

لکه یې نو داسې وُونه   لاس ترلي خدای درکړي

اوس مو وژنه لکه پسُونه

دَ ماشومانو اکثر صوتونه دَ درېِ مصرعو دي يعنې درېيزې وي لکه:

توره توته! مات دې شه ښاخونه
زهٔ درختے نهٔ شم
او هرچا درکښې جوړ کړي دي ټالونه

"بابُو لالې" هم پهٔ درې مصرعو کښې دي. يعنې دا هم درېيزې دي لکه

دَ بالښت لاندې انار دے
داسې زُوم مو دروستلے
چې نامتو پهٔ کندهار دے

دَ دغه نه زياتې نورې هم بلها بېلګې پهٔ لاس راځي خو دَ دغه سره دا يادونه هم ضروري ګڼم چې دَ ايران او افغانستان پهٔ پُوله چې کومه کتبه موندے شوې ده او دَ هغې پهٔ حواله دَ پوهانو اندازه دا ده چې دا څو زره کاله زړه کتبه ده. نو پهٔ هغې هم دَ خبره دا درېيزه ليک ده.

نهٔ اړيکے يم
نهٔ دروغژن يم
نهٔ زورکړے يم

دَ دغه سره مونږ ته دا هم معلومه شوه چې "درېيزه" دَ پښتو زيات قديمي نظم دے. دَ هغه نورو بېلګو نه داسې ښکاري چې درېيزه دَ جنګ يا ښادۍ يعنې مهم لهٔ کوره راوتلې ده.

دَ جوړښت پهٔ حواله به دا خبره وُکړم چې دَ يو هومره سپلابونو درې واړه مصرعې هم شته او لنډې، اوږدې مصرعې هم شته. درې واړه مصرعې يو وزن کښې هم شته او درې واړه مصرعې دوه يا درې جدا جدا وزنونو کښې هم شته. خو اکثر يوه مصرعه دَ سپلابونو دَ شمېر او يا وزن پهٔ حواله بدله وي. دغه نه پهٔ آخوا درې واړه مصرعې ازادې (دَ قافيه او رديف) هم شته، او داسې هم دي چې اوله مصرعه او درېمه مصرعه هم قافيه وي.

دا خبره ما دَ ټولو درېيزو پهٔ حواله وُکړه چې پکښې اولسي درېيزې او دَ ماشومانو صوتونه هم دي. دَ شاعر لپاره دا ضروري ګڼم چې هغه دَ وزن خيال لازم وُساتي، نوره ئې خوښه ده چې دَ څو مره سپلابونو برابر مصرعې (درې واړه) تړي او قافيه رديف راوړي او کهٔ نا.

دا وخت ما خپله هم پهٔ يوولس سپلابونو کښې درې واړه مصرعې برابر ليکلې دي او دَ ټولو وزن څلورم دے يعنې هره مصرعه کښې هر څلور سپلابه سبڅ کښې څلورم سپلاب دروند دے. اسماعيل ګوهر صيب او دَ هغهٔ نه وروستو نورو شاعرانو هم اکثر دغه يوولس سپلابونه بحر او

www.pukhto.net

ځلورم وزن کښې (دَ قافیې او ردیف نه ازادې) دربیزې لیکلې دي.
دَ دغه تقطیع څۀ داسې ده

//// + //// + /// = ۱۱

هر ځلور سپلابه سپېتۍ کښې ځلورم سپلاب دروند دے. دلته بحر دَ یوولس سپلابونو دے نو ځکه آخري سپېتۍ نیمګړے راغے. دَ پښتو شعر کښې هم آخري سپېتۍ نیمګړے راتلے شي، پۀ عربي، فارسي او اردو ژبو کښې دا کار دَ زحافونو دے. زمونږ دَ پښتو شعر دَ وزن خپله طبعه ده. دَ عربي، فارسي او اردو ژبو دَ عروضو پۀ قاعده باندې دَ پښتو ژبې دَ شعر بحر جوړول او وزن پۀ زور سازول یو غلط او مصنوعي کار دے.
هرڅو کۀ دَ وزن دا کار بنیادي طور یو دے خو ژبې او دَ ژبو طبعه جدا جدا ده. عربي ژبه کښې دَ وزن او بحر دَ پاره لفظونه مقرر دي. دَ دغه لفظونو خپل دَ شمېر حرفونه او خپل انداز باندې دَ وزن حرکتونه دي خو پښتو کښې دَ دغه لپاره لفظونه مقرر نۀ دي، داسې لفظونه مونږ لټولے او مقررولے شو خو دَ سپېتۍ دا طریقه ډېره اسانه ده.
دغه لړ کښې زما کتاب 'شیرین بیان' راروان دے. پۀ دغه کتاب کښې پوره خبره شته. دلته زۀ صرف دومره ؤوایم چې دَ پښتو او عربي وزن او بحر محض پۀ دغه سپېتونو او لفظونو سره بېل نۀ دي دَ دغه دواړو کار یو دے. دَ پښتو او عربي ژبې دَ شعر دَ وزن بېلګوټ پۀ نور څۀ دے او هغه دا چې دَ عربي و فارسي دَ شعر لپاره دَ دغه مقرر لفظونو راوړل یو شان یا یو ترتیب سره نۀ ؤ وي. یعنې کله خو دَ یو کلام هره مصرعه کښې ټول یو شان لفظونه مقرر شي او کله کله دَ یو کلام هرې مصرعې وزن دَ مختلف سپلابونو یا حرکتونو پۀ بنیاد جوړ کړے شي. (دغه مصرعو کښې چې کوم وزن وي نو هغه دَ مختلف وزن او سپلابونو (دَ شمېر) پۀ بنیاد وي)
لکه دا مثالونه

متقارب:- مفاعیلن + مفاعیلن + مفاعیلن + مفاعیلن

رجز:- مُستفعلن + مُستفعلن + مُستفعلن + مُستفعلن

کامل:- متفاعلن + متفاعلن + متفاعلن + متفاعلن

متدارک:- فاعلن + فاعلن + فاعلن + فاعلن

اوس دا ؤګورئ

مضارع- مفاعیلن + فاعلاتن + مفاعیلن + فاعلاتن

www.pukhto.net

سريع:- مستفعلن+ مستفعلن+مفعولات

هزج مثمن:- مفاعيلن+فاعلن+مفاعيلن

ليکن دَ پښتو مزاج دا دے چې وړومبے سېټ دَ کوم وزن راوړے شو نو ټوله مصرعه کښې به هم هغه سېټ راځي. کۀ دا سېټ مونږ "مفاعيلن" واخلو نو ټول پوره سېټونه به مفاعيلن راځي. آخري نيمګړے سېټ به مفاعيل يا مفا راځي.

دَ دغه سره به بل لفظ دَ پاره دَ وزن نۀ راوړو. پښتو شعر کښې صرف څلور وزنونه دي.

دَ عربي ژبې دَ دغه لفظونو پۀ بدل کښې پښتو کښې دَ درې، څلور او پينځۀ سېلابونو سېټونه دي. خو وزن دَ څلورم سېلاب نه وړاندې نۀ شي تللے. وړومبے سېټ چې دَ څومره سېلابونو وي او دَ کوم وزن وي نو وړاندې به مصرعه هم دغه شان وي. کۀ چرې مصرعه دَ طاق يا دَ لس او څوارلس سېلابونو وي نو بيا داده چې آخري سېټ به نيمګړے کېږي. دغه کم سېلاب درون او سپک دواړه کېدے شي.

دَ پښتو وزنونه دَ نخښو پۀ مدد سره داډول دي.

وړومبے وزن: ////+

دوېم وزن: ////+

درېم وزن: ////+

څلورم وزن: ////+

دَ پښتو خپله طبعي دَ وزن لاړ (لکه دَ دولس سېلابونو مصرعې)

وړومبے وزن: ////+ ////+ ////+ ////

دوېم وزن: ////+ ////+ ////+ ////

درېم وزن: ////+ ////+ ////+ ////

څلورم وزن: ////+ ////+ ////+ ////

دَ پښتو دَ طبعي نظام خلاف وزنونه او بحرونه لکه:

////+ ////+ //// = ۱۲

////+ ////+ //// = ۱۲

///+ ////+ ///+ ////+ //// = ۱۴

دَ دغه خبرو او نخښو نه دَ عربي او پښتو ژبې دَ وزن او بحر بېلګوټ ښکاره شو.

اوس دَ دربیزو په شعري مسئله څو خبرې کوم. پښتو کښې ټپه هم یو قدیمي منظوم شعري صنف دے. دَ ټپې دوه مصرعې وي، یوه مصرعه دَ ۹ سپلابونو او بله دَ ۱۳ سپلابونو وي. دَ ټپې وزن څلورم وي یعنې هر څلور سپلا به سپټ کښې څلورم سپلاب درُوند وي او تقطیع ئې څه داسې ده.

//// + //// + / = ۹

//// + //// + //// + / = ۱۳

ټپه کښې آخر ته دَ "ن" "ه" (نه) حرفونو دَ اضافې او تکرار له سوبه یو دَ قافیې یا ردیف خپل نظام هم په نظر راځي. کله کله دا صرف "ه" سپوا کولے شي. دا ټول جوړښت منظوم دے. او په ټپو کښې ښه پوره پوره شعریت هم موجود دے، دغه وجه ده چې زمونږ دَ پښتو شاعري ټوله منظومه ده او دلته هر منظوم کلام ته شعر وئیلے شي ګني دَ شعریت یو جدا معنا جوړېږي. دغه وجه ده چې نن کچه او پره خبرو سره آخر ته قافیه ردیف راوړے شي یا لږ ډېر وزن ته سمؤلے شي او دَ شعر نوم ورکولے شي. بازار کښې دَ "کانو" په نوم هم داسې بلها مواد خرڅېږي.
خو دلته دا ګیله عبث ده ځکه چې دلته خو لا تر اوسه خلک په غزل او رباعي کښې خطا دي. دَ قطعې او رباعي خبره خو لا جدا ده. دَ قطعې او رباعي خبرې نه وړاندې دلته دا ؤوایم چې دربېزه باقاعده منظوم کلام دے او دَ اولسي یا جنګي دربېزو نه سپوا نورو دربېزو کښې پوره پوره شعریت موجود دے او دربېزه دَ پښتو خپل قدیمي نظم او شعر دے.
دغه صنف کښې دَ بېلا بېلو موضوعاتو یو لوی ځای موجود دے. ما خپل ځان دغه کتاب کښې دَ مختلف موضوعاتو دَ راوړلو او بېلا بېل رنګونو دَ پیوند کولو تر خپله وسه پوره پوره کوشش کړے دے.
په دغه کتاب کښې رباعیانې هم دي او دَ دغه باره کښې هم لږه خبره کوم. رباعي هم لکه دَ غزل راغلے شعري صنف دے یعنې زمونږ خپل نه دے خو ځښې ملګري اوس دې ته څلوریزه وائي او ځښې خلک په څلوریزه، رباعي او قطعه کښې فرق نه شي کولے. رباعي دَ څلورو مصرعو په یو خاص انداز کښې ځانګړے شعري صنف دے چې هره مصرعه ئې دوه دوه ټوټې وي. دَ دې خپله مخصوص دَ بحر او وزن طریقه ده. وړاندې چې زمونږه مقدمینو هم کومې رباعیانې لیکلې دي نو هغه ئې هم دَ عربي دَ عروضو په قاعده یا طریقه لیکلې دي او دَ هغې تقطیع هم په هغه ډول ده. دَ پښتو دَ طبعې سره پوره سمون نه خوري، په دغو کښې یوه رباعي چې دَ لس سپلابونو ده، هغه دَ پښتو مزاج سره سمون خوري خو هغې کښې هم دریمه مصرعه لانجه جوړوي او دَ پښتو په

www.pukhto.net

حساب پکښې يو سپلاب زياتېږي. ما خپل ځان دغه کتاب کښې هم هغه دَ لس سپلابونو رباعيانې ليکلې دي خو تقطيع ئې پوره په پوره دَ پښتو په قاعده ده. او ما خپل ځان دغه له دَ پينځۀ سپلابونو سپټ تاکلے دے. وزن به هم هغه څلورموي ځکه چې پښتو کښې سپټ کۀ دَ درې سپلابونو شي، کۀ دَ څلورو او کۀ دَ پينځۀ سپلابونو شي خو دروند سپلاب دَ څلورم ځاى (نمبر) نه وړاندې نۀ شي تللے.

تقطيع ئې څۀ داسې ده.

///// + ///// = ۱۰
سَپټ ۱ + سَپټ ۲

دغه ډول وزن بحر کښې غزلونه او چاربېتې هم څو ليکلے شوې دي خو رواج ئې نۀ دے موندے او زۀ وايم چې دغه انداز صرف دَ رباعي دَ پاره مخصوص ښۀ دے، دا دَ بل صنف دَ پاره خوند نۀ کا. دَ موضوع او مضمون په حواله په دومره ؤوايم چې دغه زوړ جام کښې نوي شراب وړاندې کېدے شي او په داسې انداز هم چې چاته به اوپره نۀ لګي. قطعه په پښتو کښې ډېره ليکلے شوې ده او زما نورو کتابونو او خاص اوښکي مشالونه کښې ئې نمونې شته. اګر کۀ ما دغه کتاب کښې قطعې هم ټولې دَ څلورو مصرعو ليکلې دي خو دَ قطعې دَ پاره دا خبره دَ ياد ساتلو ده چې قطعې لازم دَ څلورو مصرعو نۀ وي. قطعه دَ غزل په انداز (وزن او بحر) ليکلے شي. څلور مصرعې هم وي او زياتې هم کېدے شي. دغې ته ټوټه هم وئيلے شو.

خو چې نوم څلوريزه شو نو بيا دا خبره لږه جدا ده او هغه دا چې زمونږ څۀ شاعرانو دغه څۀ دريبزو په ډول ليکلي خو مصرعې څلور لري. (دغه ډول شعرونه محب الله مشواني ورور هم ليکلي دي)

ے ته دَ خوبونو ښاپېرۍ يې، ځکه
ما درته ټول عمر شوګير کړے دے
اوس مې په دې خبره پوخ يقين دے
ستا به په خيال کښې هم راغلے نۀ يم (محب مشوانے)

اوس دلته سوال دا راپيدا کېږي چې دَ دغه څلوريزو دَ رباعي او بيا خاص دَ قطعې سره څۀ توپير دے؟ نو رباعي به لازم دَ څلورو مصرعو وي، اوله، دويمه او څلورمه مصرعه به سره هم قافيه وي، هره مصرعه به دوه ټوټه کښې وي خو قطعه به لکه دَ غزل روانه وي، لازم دَ څلورو مصرعو به نۀ وي دَ زياتو هم کېدے شي، ورومبۍ مصرعه کښې قافيه دَ شاعر خپله خوښه ده. نوره به قافيه لري.

www.pukhto.net

نو تو پیر خو ښېځي ښکاره شوے دے او هغه دا چې رباعي خو هڅه و دَ وزن و بحر په حواله جدا ده. دَ قطعې بیا ځانله تعریف ؤشو چې لازم څلور مصرعې نۀ لري او دَ قافیو حالت ئې هم بیان شو خو دلته دَ څلوریزو حالت دَ دغه دواړو نه ځان جدا کوي او هغه دا شي چې دا څلور واړه مصرعې دَ درېیزو په شان دَ قافیه او ردیف نه ښېځي ازادې وي (خو دَ وزن او سېلابونو دَ شمېر په حواله پابندي لري) نو ځکه دغه ته هم رباعي یا قطعه وئېل مناسب نۀ دي او هم دغه څلوریزه نوم ئې سم دے او دغسې به مونږ څخه یو بل صنف هم په لاس را شي.

نور په دغه کتاب کښې څو غزلونه دي او څو نظمونه دي. په غزل خو خبره کولو ته حاجت نیشته خو دَ دغه نظمونو په حواله بـه دا ؤوایم چې دغه دوه نظمونه ما "افغان ګلونه" او "اوښکې مشالونه" کښې هم ورکړي دي او دلته دغه کتاب کښې هم خو چرې پرې خبره نۀ ده راغلې. اوس به دومره ؤوایم چې دغه ته دې غور ؤکړے شي، دې نظمونو کښې دَ داخل او خارج دواړه ډوله دَ اظهار یو ښۀ ځای موجود دے، او دَ اوس په لنډ تنګ وخت کښې دَ کتنې قابل هم دي. دَ پښتو او پښتنو دَ پاره پکښې ډېر کار کېدے شي. دا څو خبرې ما ضروري ګڼلې نو ځکه مې ؤکړې، نور هر څۀ په لوستونکو پرېږدم.

په درناوي

شیرین یار یوسفزے

وړومبۍ برخه

درېيزې

www.pukhto.net

درپیڼې

شیشَکه ، توره درنه شپه چې لاړه
راغے بد رنګه او بې نوُره سحر
وایه! چې ؤخاندُو، کۀ ؤژاړُو اوس

دَ ځـان او مـال دَ حفاظت پۀ خاطـر
لاړم ! تهـانې ښخه مې کـور و اخِستۀ
ایله "بـاران نه پـرنالې لاندې شـوم"

خلقـو آسمـان کښې سیارې ؤنیـوې
پښتون پۀ کلي کښې ډېران "لاندې" کړو
زمونـړه قوم هم دومـره پاتې نۀ دے

www.pukhto.net

درېيځي

هغهٔ وې : څکه مې وادهٔ وَنهٔ کړو
کلي کښې طبعې پوري ښځه نهٔ وه
"چې لاس وَنهٔ رسي مېوه تروه شي"

بېلتون ته وايه څه! خپل کار دې کوه
مونږه يو بل وَته به بيا وګرځو
"اوبهٔ پهٔ ډانګ باندې بېلېږي کله"

نن هغه ښکلې او هوښيارې جينۍ
"خَبر" چې فقير ته ورکوهٔ وئيل ئې:
"ځان پهٔ نېستۍ کښې دَ مستۍ نه ژغوره"

www.pukhto.net

درپېړۍ

برېت او شمله مې په خاطر نۀ نيسي
حُسن په خپله يو طاقت دے منه!
”دَ زورآور اوبۀ په لوړه خېژي“

ماوې: لۀ تا مې مال و سر شه قربان
لېلا! زما پۀ خوب او خيال کښې تۀ يې
وې ئې: سړې دَ شپې رښتيا نۀ وائي

بُلبل کۀ نيَت دَ لوى الوت کړے دے
بورا هم بل وطن ته کډه تړي
ګلو ټوپۍ والا برقعې واغوستې

www.pukhto.net

درپیڼي

زما غانټـول ، زما رَېدي چې نِشته
پـولو ، پټـو ته دَ کتــو څۀ پاتې
خدایه! دَ زهـرو دا اټې ورانې کړې

نن ئې دَ زلفـو څـڼې خنک جـوړې وه
دَ مشاطې هُنــر تمـام وو پــرېنه
ځکه پۀ ویخه اوس خوبــونه وینم

زما دَ خیـــال او دَ هُنــر بُلنـدي
دَ چا ټکُــونو بانـدې هېڅ هم نۀ شي
"آسمـان پۀ ټکـو کۀ څوک وولي، نو څۀ ؟"

www.pukhto.net

درېځې

تياري څۀ دا سې رنګله ګورې شؤلې
چاته تر څنګ خپله سايه نۀ ښکاري
"غلو خو هم دا سې شپه لۀ خدايه غوښته"

عقل شعور سره مو ډزې کړې
دَ وخت او بخت سره ده ورانه زمونږ
ده مو دَ ځان سره پخه دښمني

دَ سيند او بو باندې ډاکه پرېوته
ما ورله خپلې رڼې اوښکې ورکړې
دَ وطن ښکلې دې تارې، وهي اوس

www.pukhto.net

درېیډي

پهٔ ما دې اور دَ مینې پورې کړلو
لا اوس پوکې دَ اسوېلو ورکوې
دا تهٔ نو هم خوځهٔ دَ کانې نهٔ ئې

دَ اصل ، نسل نه اِنکار وُنهٔ کړې
تش صفا رنګ باندې بازي مهٔ تړه
"رنړې او بهٔ چاتې، کېږي نهٔ شاربې څوک"

زیست مو ولقه کېږي دَ روزګار کښېوتهٔ
بې دَ پېسو نه څوک خبره نهٔ کا
دَ حسرت مړې بې کفَنه پراتهٔ

درېيځې

ماته صحرا کښې ن يو ګُل دَ لاله
د ېر ژړ غوني شان لۀ سوخته ؤوې
"موسم هُم يار دے اوس دَ غوَړ لستونې"

زړۀ کۀ دې هر څو مره هُم لوى دے ګُله
خيال او نظر دې هُم لنډ پارے نۀ دے
خو! "يو څادر کښې دوه بربنډ نۀ رائې"

نن چې زما وړو زما دَ وادۀ
البم کاتۀ او ځان ئې ؤنۀ ليدۀ
وې ئې: نو مونږ سره مو ورانه وه څۀ؟

www.pukhto.net

درېيځې

لهٔ ساره ځُويه دې نور څۀ ؤوايم
لهٔ بره تاوه ئې لمبه لمبه کړم
راشه! لږ خواله کۀ تو دبرې چرې

ما ورته وې : پُوندې دې ؤچاوُدلې
مخ دې چاپېره تېر سرې ؤنيول
وې ئې : نېستي ، هستي دې لړې سره

ما ورته وې : خداى دې افسر کا بچے
چرته دَ کلي کور پۀ "ښه" به راشې
هغه پۀ ښار کښې "ګهرداماد" شو دَ چا

www.pukhto.net

درپیُژي

زما په خپلو رنو اوښکو قسَم
زما په کسو کښې ئې عکس پاتې دے
رادې شي يار که ئې په خپله کښې

دَ ګاونډ اور ته چې لمنه وَهي
خو خپل کاله ته دې لمبې راولې
"دَ خپله ځانه خو ثوک نۀ سېزي ځان"

اوس که په کلي کښې دې خوښ نۀ وي ثوک
پر بړده ښېره ورله دُعا ؤغواړه
چې "ښۀ" شي ورک به شي دَ ښار په طرف

www.pukhto.net

درېيزې

نن راته ښکلي ډکه لار کښې ؤوې
راځه ! چې سترګې سره ؤجنګوو
"روشن خيالي" ده هېڅ پروا مۀ کوه

څو مال او مُلک دَ ټول وطن "لاندې" کړې
رزق تمام دَ ګرد اولس ؤنغردې
دَ حرص نَس به دې لا نور اوږے شي

يا به زما دَ لُغت عِلم کم وي
يا خو لفظونه به مانې بدلوي
پۀ "آزادۍ" او "ساتون" پوهه نۀ شوم

www.pukhto.net

درېیڅې

دَ اوښکو سیند کښې مې سېلاب راغلے
دَ زړګي ښارئې راله یوړو تمام
باچا کچکول باندې پَترې ؤوهل

نن هغه ښکلې، بې آسرې فقیره
خونَړې سپې چې بده ؤچیچله
ناظم وئېل: خبر دے دا "فرېښلي" ؤشو

رېباره! ستا دَ متازې نَه شُو خلاص
ستا دَ تګې نه ډک روزګار ختم شو
مینه خو لاړه پهٔ هوا باندې شوه

www.pukhto.net

درېیزې

زما کهٔ اوښکې ملغلرې وې هُم
مغرور اشنا پرې لاړ، شو تېر دَ پاسه
خدای دې دَ چا پهٔ ښپو کښې توی نهٔ کا څوک

پهٔ مخ دَ زمکې دغه ټول مخلوقات
نهٔ کا تونبه انبار دَ رزق او مال
مګر سپوا لهٔ یو مېږي او انسان

دا دَ جنت دَ باغیچې ګُلونه
پهٔ کوم دِ ېران مې پېرزو کېږي کله
پهٔ کاغذونو باندې اور پورې شه

www.pukhto.net

درېيزې

دهقان چې سوال ؤکړي باران ؤغواړي
کلال به وائي: خدايه! شين ئې لرې
دلته انسان ته خپل اوقات معلوم شي

بازار دَ سود دومره تود شوے دے چې
دَ ضميرونو سوداګانې کېږي
اوس پۀ خپل سوري هم باور مۀ لره

دا هواګانې چې حالونه وائي
دَ آسمان ستوري هم عکسونه اخلي
ماشومه مينه به اوس څنګ پټوُو

www.pukhto.net

درېيځي

دَ مينې تـار چې مې لا پـوخ نۀوو سـم
خپلو نازونـو ولـه دې تـال واچـوۀ
نـو اوس جـوتې لـرې پۀ خيـال ورکـوه

هغۀ وې: دومـره خشـمناک يمه چې
"هلـو پۀ پـوزه بـاندې مچ نۀ پرېـږدم"
ما وې: نو خدای خو دې مئين کا پۀ چا

مـا وې: پـولـس مامـا! دا ډزې دَ څۀ؟
"جورې، پۀ کلي کښې جګـړه وُشـوه"
وې ئې: نَه مړه! زمونږ غوا لنګه شـوه

درېئيزې

وې ئې: مُلايم خوسخي هُم يمه
اولس، پولس په دسترخوان مې کوره
ما وې: نو دا څۀ ستا دَ کوره رائي

زما ککۍ آخلي اوس عکس اپُوته
يا کۀ نظام دَ ټول فطرت بدل شو
کاغې پۀ پنجو کښې شهباز يوړو..!

دَ وخت پۀ دُوړو هر څۀ خړ نۀ دي لا
تابانه مخ پُښتني جُونه شته دے
سپوږمۍ دې ځان وَته غاوِره نۀ شي

www.pukhto.net

درېيڅي

پۀ جار بـه ؤوايم خپل راز دَ مينې
دَ حـق پۀ تـور بـاندې وژلے شۀ يم
پر بـېـږده چې رسم دَ منصور ادا شي

دَ شب پَرستـو نه کـو څه خطا ده
تورابــان کړې چـرته سر پټـوي
دَ سبـا ستـورے پۀ اُفـق ؤځلېږ

ما دې پۀ سـتـر ګو کښې يو چاته کتل
زۀ پۀ ټـول حال دَ دې اسير خبر شـوم
اوس خو عکسـونه هُم حـالونه وائي

www.pukhto.net

درېيځي

دَ آزادۍ ، اَمن او مینې وطن
مقتل مقتل ، زندان زندان شو راته
خدايه څۀ ؤشو او لا څۀ به کېږي

آزار مو واخِست دَ جمال او جلال
شال او شړۍ لکه خشاک سوزېږي
مونږه خپل کور ته پردے اوړ راؤړے

خدايه ! ما واخلې يا قيامت راولې
مانه خو دغه کانې نۀ شي ليدے
چې تور کارغان سپينې کونترې وو ړي

www.pukhto.net

درپیړي

مُشک مې په دراو په دیوار وُشیندل
لاره ، کوڅه مې کړه ترمکه په اوښکو
خو یار مې سور شو لاړ په اس دَ هوا

دَ سپینې خُلې دَ سرو لبانو په نوم
"ما په سپوږمۍ باندې ګلونه کرل"
خدایه ! دا خوب مې بې تعبیره نۀ کړې

دَ ځیګر وینه چې مې وُسېزله
قام له څو اوښکې مې ډالۍ راوړلې
خو ! ړانده خلک په ډیوو څۀ کوي

www.pukhto.net

درېيزې

دَ اجل کومے مې سندره کړلو
زۀ خو پۀ مړو زړونو کښې ساه راوَلم
چې ما مړوي نو مرګ دې خپله ؤمري

ما چې دې زور ته دَ يادونو کتل
زړۀ ته مې خيال دَ هر تدبير عبث وو
غرق شي سېلاب ته چې بند ونه تړي

راَغلې ما وژنې ، نو څه! ؤمې وژنه
مرګيه! ؤلې لاس او پښې دې رپي؟
مونږه اوس هاغه پُښتانۀ خو نۀ يُو

www.pukhto.net

درېيڅې

خپله قصاب او دَ مورې څۀ باوَر ؟
خپله پۀ ځان دَ دې مرګې څۀ پته!
ځکه چرې دَ لاندې ساه اخلمه

اجَله! ژاړه تۀ ، زۀ نۀ ژاړمه
تۀ چې مې ؤوژنې ؛ زۀ لا ژوندے شم
مړ خو هغه شي چې ناموس ئې ورک شي

شړې مې څۀ لړه خيرُنه شوله
چې دې بيا سترګې دا سې سپينې کړلې
دَ دُنيا رنګ مې ايله اوس ؤليدۀ

www.pukhto.net

درېیزې

دَ خپل آزاد وطن بېرغ مې په لاس
ستورو ، سپوږمۍ نه هم په بره تلمه
دَ دغه خوب راله تعبیر وُباسئ

چې خبر نهٔ یې په تېر شوي پرون
نو څنګه زده ئې په راتلونکي سبا
دَ نن پوهنې خو ناپوهه کړې لا

تهٔ چې بازونه په قفس بندوې
لا ترې مَخُوکې او نوکونه آخلې
بیا دَ کارغانو "بدمْعاشيّ" مهٔ ژاړه

www.pukhto.net

درېيځې

ما وې: دا زلفې دې وې سپورې اکثر
څرې کښې هغسې ګلان نۀ تومبې
وې ئې: اوس کلې ته سپرلي نۀ راځي

لاړم آسمان ته دَ بخت ستورې پسې
ما وې: تختې نه لرِ دَ تخت ځای ته شه
وې ئې: نو تا سو خوشۀ هم ؤخوځئ

دا الوی آسمان پرې تنګېدلے خو ، نه
دَ زړۀ دنیا به مې روښانه وے لا
دا سې سپوږمۍ کۀ یو ، دوه ، درې نورې وے

www.pukhto.net

درېڅې

ستـــرګې مې دواړه ډکې شــوُلې
دَ زلفـــــــو ياد په زړهٔ راؤورېدهٔ
مانښـــــام دے ناست يمه دَ سيند په غـــاړه

آســــــمان دے ډک له ښو ښو برخـــو منم
خـــو لوی مـرام لره به لوی جـــوړېږې
"ۇري دې دَ بـــــام دَ ګيـــا خـــوب نهٔ وينـــې"

زهٔ دَ ســــپــرلي پهٔ آب وتاب څهٔ کـــؤم
زهٔ دَ ورشـــــــو آب و ګيـــــا ژاړمه
دَ شپونکي څای خـــو څراړه نهٔ شي نيو ے

www.pukhto.net

درېيزې

نن چې په لار کښې مخامخ راغے يار
وې ئې: منم ؛ خو دَ زړۀ حال ؤوايه
سترګو مې وې ، خو پکښې اوښکې راغلې

ما چې زاهد په مېخانه کښې ؤليد
په خپلو سترګو مې يقين نۀ راتلو
ساقي وې: پوه نۀ شو دَ ورځې راغے

زلفې ئې تاو خورې دَ رخسارو په سر
سترګې ئې سرې ، بانه ئې برند دي اولاړ
چې نن به څوک دَ قتل وار تېروي

www.pukhto.net

دریېزې

بُلبُل په ماته څانګه ناست ژړل ئې
"سرې خوْلې غوټۍ مې څۀ په هیر لاړلې"
چې دَ ښار خلقو کفنونه ګران کړل

کۀ خپله ښځه دَ چا حُوره وي هُم
پردۍ بدترې نه ابتره ښکارې
ښې ښې مېرمنې لاړې وینځې شولې

مُټې زما پرتې دَ بل اُوږو ته
پۀ ما چلېږي ګزارونه کوي
دَ وخت پۀ دې جبر به څنګ نۀ ژاړم

www.pukhto.net

درپئیزې

څوک ئې لۀ ځانه پرېکوي چرې نه
البته خُوږ مُتَهم پۀ غاړه کړي لا
زۀ چې رنځور شوم نو تا پرېښودمه

یو څوک خوشحاله وو چې لُور ئې وُشوه
ما وې: ځه! ښه ده جهالت ختم شو
هغه وې: مړه! اوس به روغه وُشي

زمونږه سیند ته یوې شپې له راشه
چې دَ چَړونو او چَړو پۀ ژبه
واورې! چُپیا کښې دَ فطرت سندرې

www.pukhto.net

درېيځې

شمع محفل ته چې رڼا وربخښي
دَ دې په ځان باندې خپل څۀ تېرېږي
دغه یو سوچ کله چا کړے نۀ دے

څو کۀ ښاغلي اتلان غواړمه
مګر دا خونې هغه خونې نۀ دي
"دَ کارغۀ جالې نه خو باز نۀ پاڅي"

راځه! دا خپلې دَ هُنر خبرې
مونږه دَ وخت لوی عدالت ته پرېږدو
تاریخ په خپله دے بې باکه مُنصِف

www.pukhto.net

درېيڅې

کوتوال چې پوره شو او ښار ئې لوټ کړو
دې ته قاضي "پېشګي ساتون" وُوئېل
دَ ضرورت دَ نظريې صدى ده

جُمات له غُسل ئې په وينو وركړو
خپله ئې ځانله په صُبا وُلامبل
چا وې "سيّد" دے دَ وخت لوى صوفي دے

خپلوي، دوستي خو دَ وجُود په قدر
هسې چَتې کيلې مانې مۀ کوه
په مانډکې کښې خو خپل سبورے تښتي

www.pukhto.net

درېيځې

دَ ځــوانۍ زور کچه تــوبــه نۀ مني
واعظــه ستــا وارہ کــړان عبــث دے
اوبــو ته بند دَ شکــو نۀ تــړي څوک

دَ مازيګــر شفــق دَ سيند پۀ غــاړہ
او دَ چېټر "ترتر" کښــې تال دَ بــوډۍ
غــواړي زما او ســتا دَ مينې پېــوند

وريځې غړوسکے غړوسکے راشي پۀ ثمــر
دَ رڼــا وړانګې تــرېنه خيــره وَهي
زلفې پنــډه پنــډه پۀ مــخ عبــث اړوي

www.pukhto.net

درېيزې

کۀ خلۀ دې چُپ او ليمۀ بند ؤساتې
خو دَ زړۀ راز بـه دې پټ پاتې نۀ شـي
دَ ګلـو حـال وي دَ وږمـو پۀ ژبـه

زۀ ګـوته بـره ثُـريّا ته نيـؤم
دَ هغۀ سـترګې ښکته خپو کښې ايله!
خاورې بــه وينـي دَ لېـلا خالونه

هسـې عبـث ده چې دَ غېـر غمـازنه
چـرته دَ ښې خبــرې طمع کوې
دَ مـات منګي نـه آواز روغ نـۀ خېـژي

www.pukhto.net

درېيڼي

آسمان کښې ګورم دَ وريځ غړوسکي ته
زما دَ يار پکښې تصوير جوړ شوے
خدايه ! اوس باد لۀ کومې رامۀ ولې

صبا چې راشي دَ قفس پۀ لوري
زۀ ترې پُښتنه دَ ګُلشن وُکړمه
سترګې ئې ډکې شي؛ ګويانه نۀ شي

چې لور پۀ لور ورله حالُونه وايي
هغې صبا له بې تپوسه څنې
ماله پۀ تَشه خلۀ قسم راکوي

www.pukhto.net

درېيزې

کۀ خلۀ دې چُپ او ليمۀ بند ؤساتې
خو دَ زړۀ راز بـه دې پټ پاتې نۀ شـي
دَ ګلـو حـال وي دَ ورېـمـو پۀ ژبـه

زۀ ګـو تـه بـره ثُـريّا تـه نيـؤم
دَ هغۀ سـتـرګې ښکته خپو کښې ايله!
خاورې بـه وينـې دَ لېـلا خالونه

هسـې عبـث ده چې دَ غېـر غمـازنه
چـرته دَ ښې خبـرې طمع کوې
دَ مـات منګـي نـه آواز روغ نـۀ خېـژي

www.pukhto.net

درېيڅي

وادهٔ ، اختر کښې دَ رشتې پهٔ غرض
هغه پهٔ ځان چې سپين پوړ رۀمخې
تهٔ ورته ښې تورې چشمې واچوه

دَ موزيکې نه ځانته ګيتے غوَره
طمعې ، آسرې نه خپله هڅه ښه ده
دَ بل څادر باندې څوک مُلا نهٔ تړي

تګے دَ شکې ځل ډنډوکے ګڼي
اوږے بکيانو وَته بېرې وايي
پهٔ سخت ساعت شي نظر کيرې بيرې

www.pukhto.net

درېيزې

کوڅې، چنې مې بلا ؤکتلې
ځان مې يو چرته هم پېدا نۀ کړلو
دا تور دَ تا پۀ سترګو پورې نۀ شي؟

دا چې لۀ ځانه ستورې اور وا خِستو
پۀ شپه دَ بر آسمان نه ؤلوېدلو
دۀ ستا جبين باندې سُور ټيک ته کتل

هغه حُجرې او هغه خُونې دي څو
دَ سيالۍ سترګې پۀ چا نۀ خوړېږي
دَ ښو ځوانانو ميانې بُورې شولې

www.pukhto.net

درېيځې

دَ چا دَ ستر ګو او بار خو په مينه
کله نرګس ، کله لاله ښکلوُم
ذوق دَ جنون مقام ته ؤرسېدو

شپه ده ، مېره ده ، وايئ ستورو وَته
ماته دَ يار دَ حرم لار ؤښايئ
وائي ګرېوان کښې دې خپل سر ننه کړه

مخ دې چمن ، لب او رُخسار ګُلونه
دَ خط او خال بُلبلان ښايي سره
خو دا دَ زلفو کاغې "شې" کړه ترېنه

www.pukhto.net

درېيځي

دربانديِ سپورے دَ اقبال کؤمه
زۀ يَم هُما ، اوربے شاهين خو نۀ يَم
لکه کونتره چې اوتره شولې

ستا يو خبره مُعتبره نۀ ده
خو زۀ ګُمان خپل بدؤلے نۀ شم
خبر دے راځه ! هغه زړې نوې کا

پۀ اژدهام کښې دَ خود سره رامبېل
پۀ تېل ماتېل کښې دَ بې واکه ورمو
دَ خيال پۀ تال وهم جُوتې دَ وصال

www.pukhto.net

درېيزې

دَ حد نه هُـــور ته ربـــــر بدلي کۀ يُـــو
چـــې دَ پُښتـــو جنډه مو هســـکه رېـي
پۀ ننګ او پت بـــه مو پښت پُښت نازېږي

تنکـي تنکـي پۀ ښکلا ســيال ګُلـــونه
ځي بـــل دِيـــار ته آب وګِل پۀ خاطـــر
څۀ مو ســپرلے ، څۀ آبـــادي دَ وطن

زما کمے بـــه دې محـــفل کښـــې وي تل
پۀ غېر غماز بـــه خوا پـــوره دې نۀ شـــي
دَ ټاټ پېـــوند بـــخمل کښې چرته لګي

www.pukhto.net

درپيڼزي

پهٔ یو ګُلشن به لمبې پورې نهٔ وي
ګُل او بُلبُل به خوند لهٔ ژوندہ آخلي
کهٔ دَ بارودو کارخانې بندې شوې

دَ خپل ارمان ځلي ته اودرېدمه
اوښکې ، سلګۍ مې ضبط کښې پاتې نهٔ شوې
خپل مسیحا چاته قاتِل دې نهٔ شي

دَ پارُوګانو هُم آبا یمه خو
ستا پهٔ کمخیو مې قابو نهٔ راځي
پهٔ ښامارانو اُودې نهٔ چلېږي

www.pukhto.net

درېيزې

ذوق ئې دَ مرګ لۀ خوبه پورته کړلو
ستا دَ پائزېب او بنګړو شور ته سلام
راګُونه پر برده چې پېسې ؤګټي

ما درته وې زلفې دې مۀ راسپړه
وږمې خوږېږې چُغل خورې وي نو
کلي پۀ کلي ډنډوره جوړه ده

لب او رُخسار ته دې لالونه ايرې
دُرشهوار دې تر غابنونو خجَل
ګُتو ته هسې تَش شوَلي اَچوه

www.pukhto.net

درېيځي

دَ بـــرېتـــوَر پـټـکـي شـمله او جــرګه
کنـــډر حـجره دَ سـيالۍ څۀ جوګه کړي
چې دَ پُښتـــو خُـــونه ميراته شـــؤله

پُښتنـې خوبندې ننګ او پت نه ډکـــې
لۀ سـره تېــرې وي دَ ورونـــو پۀ سـر
خاورې شـــه! خاورې چې وي ګرانې پۀ چا

تېرے ، جفا ، خَشـــم او مکـــر ، فـــرېب
پکښـــې بـه يـــو راســــره ؤنۀ مني
يـــاره ! "خپل عېب دَ وولو مينځ وي کنۀ"

www.pukhto.net

درېځي

دَ اصل ، نقل مانـــې مۀ لټـــوه
دَ حق ، ناحق پته هم ګـــرانه ده اوس
دا دَ "لېبل او اشتهـــار" صدۍ ده

کڅـــو ته ستا چې غلے غلے کځم
ورک شوے ځان ګورمه غل خو نۀ يم
دا دَ بانـــو سپاهيان دي پوهه کا لږ

دَ تَبـــر مارو مُټـــې شلې شه چې
ښاخ ئې دَ بېـــرې هډو پرې نښــودو
ما به دَ تــال لوئې جــوټې ته کتل

www.pukhto.net

درېيڅې

ستا دَ عـــزت او دَ ناموس پۀ خاطـــر
ما چې دَ ځـان نه بــــنجاري جـوړ کړے
خو ؤلې ستـرګې اوس تۀ نۀ توروې

دَ خَلْـــق پۀ واړه وسائلـو بـــاندې
ځـــو اژدران خپله ســينه اچــوي
ترځو بـه ژوند دَ مرګ لۀ خْوْلې شوکوُو

مونـــږه دَ پـوهې طـرفداريُـو مګـــر
تګـي بــــرګۍ ته خـــو تعليم نۀ وايُـــو
دارې ته واچــوي اَســتر دَ قـانـــون

درېيډي

دَ چا په وَس او تدبير نه يُو ايسار
نه خو ناپوهه، نه کمزوري يُو مونږ
خنډ دَ اصلاح يو تت اُميد ؤګنه

هر استعمار خپل دلالانو باندې
دلې رنګ رنګ عنايتونه کړي
دا ځېنې برخې آسماني خو نه دي

په بخششونو دَ اورنګ پالَلي
په خطابونو دَ فېرنګ نَاغلي
مونږ نه ناره دَ "زنده باد" غواړي..!

www.pukhto.net

درېېڅې

دَ خــوارۍ حــد مې تمام کړے بـاندې
هیڅ یو اینځر بـه مې کیکر نهٔ شـي خو
کهٔ لهٔ آسـمـانه مې کمے رانـغـے

دَ دیـدن "خبـر" دغـه دے ؤرمه څمـه
دَ غمازانـو خـوٗلې دې وازې اوسـي
ګـدا دَ سـپـو پهٔ غـپـا نهٔ جاروځـي

مدام چې حُسـن دَ تخلیق سـتـائـمه
دغه ده مدحـه دَ خالـــق دَ قـدرت
څـم حقیقـت تـه دَ مجـــاز پهٔ لاره

www.pukhto.net

درپېڼې

حق او انصاف دَ توازن ترڼه که
پسې فطرت او بيا دَ حُسن مقام
ورستو طاقت او آخر اَمر مُطلق

يار ته زما په سترګو وګوره لږ
چې خپل ګُمان دې په يقين بدل شي
دَ حُسن ذوق ته به فجُور نۀ وايې

درُشت خويي خوئې جوهر دے لکه
زما په ډېره ژړا اُف نۀ کوي
دَ کاڼي زړۀ په اوبو نۀ پستېږي

www.pukhto.net

درېځې

ستـرګې مې ډکې وې ما توی نۀ کړلې
تَله ، پارسـنګ ، او پېمانه چې نِشـتـه
دُر پۀ صدف کښې هم بـنـد پاتې نۀ دي

ستـا دَ بـارخــونازکــي دا رنګله ده
دَ خــولَو څاڅکي پــرې هم نۀ شـم کتے
دَ زړګــي آه څکه قابـــو کښــې سـاتم

هغې زما دَ دیــدن شــــوق وَتــه چې
نن دَ جمـال دَ ذوق جنـــــون ؤیېـل
پۀ محبت بـانـدې بـه ویـنـا ړمه اوس

www.pukhto.net

درېيزې

پۀ کارې وارې کرېوان نۀ يمه خوښ
خو دَ ابکارو دَ خندا لېونے
آباد سحره! دُعا ماته کوه

زما پۀ خون دومره آواره شؤله
لوره، ژؤره ئې تر پامه هېڅ ده
مخه دَ زور يوه بلا نۀ نيسي

ښه او نا ښه بدې کښې نۀ وي کوره
بيا هُم چې خوا مخوا پُښتنه کوې
دَ تنګ نظرې نه تنګ دستي غوره ده

www.pukhto.net

درېېډې

ملک دَ پښتو دے ، سر پهٔ ستر ګو منم
خو دَ موقعې محل دا دومره لحاظ؟
چې پهٔ یقین باندې ګمان غالب شي

دَ نظر ورانګو مې تیارې غوڅې کړې
ستا دَ چارګُل غمے هُم ؤبربښېدو
ستورے اوس زېړے دَ سبا راکوي

دَ خپل ښائېست دَ آب و تاب پهٔ خاطر
کښئو زما ته سپېلني لوګے کړه
آئینې عِجز نه حېرت اخېستې

www.pukhto.net

درېیڅې

ژوند به په خوند او وقار څهٔ کوي اوس
چې په بازار لکه غلام ارزېږي
دا لوبه جوړه کړه هم ژوو خپله

چې فلسفه کښې شي ناکام فلسفي
نو لېونے شي او تې بوتې وايي
په عامه پوهه دې خوشحاله کړځه

په تصوف کښې چې خطا شي صوفي
نو دَ الحاد په کړو وړو سر شي
ساده ایمان باندې شاکره اوسه

www.pukhto.net

دویمه برخه

رباعیانې

www.pukhto.net

رباعیانې

بد شي لهٔ بدو او ښهٔ دَ ښو نه
خوى دَ سړو شي مګر سړو نه
څوک چې دَ اصل نسل نه روغ وي
کار دَ پُښتو هم بویه هغو نه

موسُوم پهٔ سادوي دَ لارې مَل کا
چې یاد پهٔ غل وي لهٔ ځانئې بیل کا
ډیوه دې بله دَ خپل شعور کا
دَ ژوند پهٔ لاره سِهل مزل کا

www.pukhto.net

رباعیانې

څنې دې سپورې رنګ دې تک تور دے
وضع دې ورانه ګډوډ دې کور دے
څوبې همت ئې نو بې قدرت ئې
ژوند له یوسا دې له ئ بله پور دے

وطن ته راشه جوړ مرغزار دے
پۀ للمو، دشتو هم اوس بهار دے
چې ورته ګورم زړۀ مې پسخېږي
ګل خوا ته ګل دے یار سره یار دے

www.pukhto.net

رباعیاني

زیږ مازیګر کښې دَسیند په غاړه
ساقي مُطرب وي راسره دواړه
بد پامي توله وي ښپو دَلاندې
لاس په نامه وي خوښې اولاړه

داکروَنده چې دَهریو ګُل کړم
پرېنه سمسور به دَ تا کاکُل کړم
ګُته په خلۀ به درته سنبُل کړم
ستا په ثنا به هریو بلبُل کړم

www.pukhto.net

رباعیانې

دَ ژوند پهٔ سر مې غمونه پنډ دي
دا چې مې ستر ګو کښې اوښکې ډنډ دي
کهٔ وخت ایسار کړم کهٔ بخت بېدار کړم
نهٔ مومم ښاده دې له بس شنډ دي

څومره چې ؤسؤم زړهٔ ئې لا يخ شي
زما پهٔ آه ئې ځکه اَخ اَخ شي
پهٔ ډک محفل کښې داسې راشا کا
غواړي چې ماته ناخوالي مخ شي

www.pukhto.net

رباعیانې

څۀ پۀ سُرور یم څۀ پۀ سرُود یم
نۀ پۀ خپل سُوداو نۀ پۀ بهبُود یم
خلک دَ نېشت نه هم خپل ځان بُود کا
زۀ شته وجود کښې نېست او نابُود یم

پۀ ژړا ژاړي پۀ وير مامُور دے
کۀ څوک مالک دے کۀ څوک مزدور دے
د جدل اور دے وطن تنور دے
ایره ئې واخله روغ کۀ رنځور دے

www.pukhto.net

رباعياني

کۀ نۀ څۀ پلورې او نۀ څۀ پېرې
بيا هم لګيا يې ګوتې دې شمېرې
يو ذره غم وي پۀ ځان ئې غر کړې
واړه ښادۍ کړې دَ تا نه هېرې

پۀ توره شپه کښې دَ آسمان ستوري
پۀ سپين جبين دې سور ټيک ته ګوري
نرۍ خوَله دې پۀ بارخو ښوري
ځکه خو پرخه پۀ لالهووري

www.pukhto.net

رباعیاني

ژوند نه خوند لاړدے هسې دوران دے
خلک تـُول وړے تش سود او زیان دے
دود و دستور څۀ خپلوي ، دوستي څۀ
پت او الفت خو تش پۀ زبان دے

لږ را بهر شه لۀ خپله ځانه
چې څۀ خبر شې لۀ درست جهانه
قدم بوسي به دې بحر و بر کا
خو زړۀ دې لوی کا لۀ دغه تانه

رباعيانې

غـرېدَ جرس دے وختدَ پاڅُون دے
دغه خْوَځَښت خو دلوى ژوندُ ون دے
مُرغ او مُـلا هم کـړے آذان دے
دَ مرګ پۀ خـوبلا اودۀ پښتـون دے

دا چې بـې نيـازه لۀ زۀ او تۀ يْم
پۀ زۀ کښې تۀئې او تـۀ کښې زۀ يْم
داسـې زما چې ځېګـر او زړۀ ئې
ځکـه دا سـتا پۀ لب و لبمـۀ يْم

www.pukhto.net

رباعيانې

بيا نوبهار چې پۀ باغ و راغ وي
ساقي، مُطرب وي چنګ و اياغ وي
قاضي کۀ اېښے پۀ کرښه سر خپل
شيخ بـه تسليم وي جوړ بـه فراغ وي

رڼا دې بېرته ښکاره اثر کا
چې تُورې شپې ته کړه پۀ سر کا
رنګ او نور داسې سره پېوند شه
دَ سيالۍ ډک چې دَ ژوند سحر کا

www.pukhto.net

رباعیاني

حُجره، جمات دے کنډر، کۀ کور دے
لمبه لوګے شو بل پرېنه اور دے
روڼي دَ ممات ئې خلکو ته روڼ کړو
مخ دَ حیات اوس دومره تک تور دے

چې سره ناست یُو زۀ او یار دواړه
دَ رنګ او نُور شپه دَ رود پۀ غاړه
لۀ هسکه ستوري پټ پټ راکوري
دَ غر پۀ سر هم سپوږمۍ اولاړه

www.pukhto.net

رباعیانې

دَ بد مرغیّو هریو شبخُون ته
چې یو لښکر شي ګران دي پښتون ته
دَ وروروپۀ لاس کښې دَ وروروګرېوان دے
څنګه به سم شي دَ زیست سمون ته

دا ګرځ دَ تندر نۀ دَ آسمان دے
خپله سېزلے مونږ خپل آشیان دے
ذره ګرم نۀ دے کاتب دَ برخې
دَ ځان دُښمن مو پۀ خپله ځان دے

www.pukhto.net

رباعیاني

چې کله غوړ یې، دنیا رازغلي
خو چې لږ سپور شي ټول ګنه تللي
دغه دنیا ده، دغه ئې رنګ دے
چې پرې تکیه کا، هغو ژړلي

قدرت طاقت به نور څومره غواړي
په قرقره به تر کومه وياړي
دومره دې زور وي دغه دې زغم وي
چې نوک دې خوږ شي نو ورته ژاړي

www.pukhto.net

رباعیانې

ګورې کرکنې، غوارې ممانې
خو ښندوې تۀ، اوچې بکیانې
لا دا منم چې، پۀ لاس به درشي
اربړے تُرشې، څو اوچې پانې

پردي مالونه، پۀ خېټه نغارې
لوې لوې ملکونه، پۀ واک کښې غوارې
حرص څۀ دومره، ړوند او بې حِس کړې
خپله پۀ ځان اوس، خښوې دارې

www.pukhto.net

درېمه برخه

لنډې

نظمونه

www.pukhto.net

نظمونه

دَ تندرونو په شپه

پۀ نوم چمن کښې پاته، څانګ نۀ لري
دغه تنکۍ، ښکلې معصومه غوټۍ
وي بې آسرې، خپل مور او پلار ئې نۀ وي
لکه وړه یو څوک یتیمه جینۍ

دا تکه توره بلا شپه چې راشي
ډکه درنه وريځ راؤچلېږي
اسمان کښې واړه تندرونه هم چې
لۀ زوره ؤپړقېږي، ؤډزېږي

وایه! نو اوس دغه معصومه غوټۍ
کومې سائې، کومې تنې له ورشي
لکه ماشومه، بې آسرې یتیمه
پۀ دغه وخت دَ چا سینې له ورشي

www.pukhto.net

نظمونه

جرأت

راته وُکړه يو نظر
سر تر پايه سراسر
لکه زۀ يم لوغړن
بل به نۀ وي يو بشر

نۀ اختيار لرم دَ دم
نۀ مې واک شته دَ قدم
دَ اظهار معصوم خواهِش
ستا پۀ رحم او کَرم

دا بندي يم کۀ ازاد
دغه داد دے کۀ اهداد

www.pukhto.net

نظمونه

احساس او ننګ

هغه شپه چې مې درد پام کړو
هر ستم دَ خپل جانان ته
دواړه سترګې شوې راډکې
بيا مې ؤکتل آسمان ته

بس ! يو آه مې لهٔ خلې ؤخوت
پهٔ اسمان کښې سره لمبه شوه
ښکته زمکه هم لهٔ ويرې
بوربنېدله زلزله شوه

خو! دې وينې بيا پهٔ دَو کړم
پهٔ اجل ئې پېرزو نهٔ وو
زر زر لاړم ورله خوا له
خو جانان پهٔ خوب اوده وو

www.pukhto.net

نظمونه

څو چې وينم

بل يو هيڅ پۀ نظر نشته
پۀ کوڅه او پۀ بازار
يو مرګے دے چې ئې وينم
سينه چاک کړئي اوار

يو زندان دے، بل مقتل دے
کۀ ذا کلے دے کۀ ښار
هم حجره هم پۀ جمات کښې
جوړ يو درز دے دندوکار

نۀ اختر شته نۀ شوقدر
نۀ مېلې شته، نۀ څوک يار
در پۀ در خاورې پۀ سر به
څۀ ژوندون وي څۀ روزګار

www.pukhto.net

نظمونه

اے نجیبه! اے شهیده!

دَ پښتون دَ چمن ګُله!
دَ دښمن دَ سترګو خاره!
سرداري د رنه لوګے شه
دَ وطن دَ سر دستاره!

نۀ ډیوه شته چې کړم بله
نۀ ګلان شته چې ګېډۍ کړم
دا څو اوښکې پښتنې دي
دَ تا روح ته به ډالۍ کړم

ملامت د رته ټول قام دے
دَ تا روح ته مې سلام دے
اے نجیبه! اے شهیده!
دَ تا روح ته مې سلام دے

www.pukhto.net

نظمونه

دَ روح کرب

څو کۀ ستړکې کړمه پټې
او زۀ نۀ ګورم یو لور ته
یا مې غوږ هم هډو نۀ ږدم
هر کوم غږ او هر یو شور ته

دغه لمس هم پسې شَل کړم
او دا ژبه هم اوده شي
کۀ مې جوش لۀ لاسه ورکړم
بیا هم هوش پسې چپه شي

خو! دَ روح سره به څۀ کړم
هغه لار او چار رابنایه
کنه! دلته اوس بې وس یې
دَ درد کریکه مې بیا ستایه

www.pukhto.net

نظمونه

دَور

هغه سترګې چې ئې سرې دي
په جهان ئې ملازې دي
هر څو اخلي ازارونه
دعاګانې وريسې دي

مونږه خوار له درداو مينې
هر ارمان مو وينې وينې
بې وسۍ مو اتبار وورے
دَ هرچا دي سترګې سپينې

دا دنيا ده، دائې کار دے
دغه وخت، دغه روزګار دے

www.pukhto.net

نظمونه

پښتون زلمي ته

پهٔ شعور باندې بينا شه
دَ دستور څخه آګاه شه
ننګ او پت خپله ښېوه کا
او الفت هم سرو پا شه
پهٔ مېړانه او غيرت کښې
تهٔ دې ياد لکه پخوا شه
آزادي کهٔ خپلوا کي ده
تهٔ پهٔ دواړه سرفدا شه
ښهٔ هنر دے او کهٔ علم
پکښې لاړ تر انتها شه
کهٔ خرد دے، کهٔ جنون دے
پهٔ خپل ځای پکښې يکتا شه
ځان خبر لهٔ خپل پرون کا
او بيا زده دې لهٔ سبا شه
مفکر شه، مصور شه
هم عمل او هم سودا شه

هم الوت شه، هم رفعت شه
تهٔ هما او تهٔ سما شه

www.pukhto.net

ځلورمه برخه

غزلونه

www.pukhto.net

غزل

لويه ورشو دَ پښتنو کۀ بې بهاره نۀ وے
ښکلې هوسۍ به دَ دامانې دومره خواره نۀ وے

منګي ټيکري، ګړونج ټوټې، جونه تارتاره نۀ وے
زمونږ دَ کلي دَ سيند غاړه به اوزګاره نۀ وے

لکه ماشوم به کټورو پسې لاس نۀ جګوم
خو سپل دَ زاڼو دې آسمان کښې بې قطاره نۀ وے

زما دَ زړۀ کالۀ ته ګوتې داسې ممکن خو نۀ وو
کۀ ستا نظر سره زما دَ سترګو لاره نۀ وے

چا به زمانه دَ لالا ګلونه ځنګه رېبل
داسې کۀ زۀ پۀ خپله خاوره بې اختياره نۀ وے

تا به زما دَ کامرانيو جنډې هسکې ليدې
زما دَ ژوند کۀ دَ بلا پۀ کوڅه لاره نۀ وے

www.pukhto.net

غزل

پۀ تحـــویل دَ توره شـــپه څنګه خطا ځم
پۀ دســـــتور دَ دې وطن څومره وېړیا ځم

دَ فنا دَ پروانې تحــــــــــــــــریر ته وایئ
پۀ دا لاره بـــــه وجود ته دَ بقــــــا ځم

دَ اجل کومے همواز دَ ژونـد پـۀ لار وي
زۀ خود ســـــر دَ زمانې پرې خامخا ځم

مـا دَ ګلـو غنچـه ؤلیده کاکـل کښـې
اوس دَ خیـال پـۀ یـو جوتـه تـر ثریـا ځـم

څو پۀ ما دَ یار دَ ســـــبوري وږم لګي
پســـــې زۀ بـــــه دَ خپل وَس تر انتها ځم

اوس دَ کلـي نغارچـي وتــه نــارې کـړئ
نن دَ یار دَ زړۀ کالۀ وَته افشــــــــــا ځم

مګر جنګ دَ هغه ســــترګو سِهل نۀ دے
خو پۀ داډ ســــره دَ ګردې پښتونخوا ځم

www.pukhto.net

غزل

ما ته ئې وعده ښه ده
نوې بهانه ښه ده

خدایه! ما زیګر ته خَیر!
داسې تماشه ښه ده

هسې جرس غږ پسې
تللې قافله ښه ده

ستا همنوایۍ سره
دلته یو ټپه ښه ده

یاد شو لکه بل مشال
ډاډ اوس بدرګه ښه ده

اوس راځه! خو بونو کښې
خلکو نه پرده ښه ده

یاره! وضع، قطع دې
ښکلې پښتنه ښه ده

رِند دې مَېکدې ته ځي
مونږ له حجره ښه ده

www.pukhto.net

غزل

ټراوې سترګې بلا ټرېِ کا
خُون آشنامې لا ټرېِ کا

هر ارمان نه مې سَر پړې کا
ځه! اوس جوړې مُنارې کا

زما کسُو چې برعکس کړې
نورې ماتې آئينې کا

ښُوله به نهٔ غوارم خو راشه
لرې بند دَ خلکو ښُولې کا

مُقدم پت او اُلفت دي
نورې ورو ستو تقاضې کا

شيرين يار دې خنې ستايي
بلاګانې ورپسې کا

www.pukhto.net

غزل

داسې چې پهٔ مونږه باندې سرهٔ راځي
ستا دَ اننګو زړهٔ له چې څهٔ راځي

ماته دې يادونه زور ګيري ښايي
کورته مې دَ زړهٔ پهٔ دېوالهٔ راځي

خلک بهٔ پهٔ شپه غُټې سمبالې ږدي
مونږ باندې دَ ورځې رڼا غلهٔ راځي

تا به دَ نظر غېږه پرانېستې وي
اوښکې مې اوس چرته لهٔ ليمهٔ راځي

پام کوړے! لهٔ سترګو مې ؤنهٔ لوېږې
توی اوښکه ليمهٔ وته بيا نهٔ راځي

سترګو دې پهٔ رَپ کښې قيصه ختمه کړه
اوس به عيادت له خلک ښهٔ راځي

www.pukhto.net

غزل

پـهٔ خاطـر د اغيارانـو اخګـر پرېـوت
چې پهٔ مـا د يـار د مينې نظر پرېوت

کمتـري او عـاجزي مې هـومره زورکښـې
د انـاو د غـرور هغـه غـر پرېـوت

دَ نُور شمع چې جلوه شوه، ډک محفل کښې
پهٔ پرده دَ خلوتيانو شـــررپرېوت

نور بـه څهٔ ئې دَ قـامت عظمت بـيان کړم
پهٔ سـجده ورته سُنبـل او نښتر پرېوت

نازک خيال چې مې بادشاه باندې اړ نهٔ وو
لاړ فقير غوندې تور خال ته پهٔ در پرېوت

شـوخ نظر راځخه ؤنغړد ډکو سـترګو
کهٔ مانبام سيند کښې ککوړے دَ نمر پرېوت

زهٔ لا کله ســـتا لهٔ غمه فريادي ووم
خو دَ دهر هر الم مې پهٔ ســـر پرېوت

www.pukhto.net

غزل

داسې چې په مونږه باندې سره راځي
ستا دَ اننګو زړهٔ له چې څهٔ راځي

ماته دې یادونه زور ګیرې ښایي
کور ته مې دَ زړهٔ په دېوالهٔ راځي

خلک به په شپه غُټې سمبالې ږدي
مونږ باندې دَ ورځې رڼا غلهٔ راځي

تا به دَ نظر غبږه پرانېستې وي
اوښکې مې اوس چرته لهٔ لیمهٔ راځي

پام ګورے! لهٔ سترګو مې ؤنهٔ لوېږې
توی اوښکه لیمهٔ وته بیا نهٔ راځي

سترګو دې پهٔ رَپ کښې قیصه ختمه کړه
اوس به عیادت له خلک ښهٔ راځي

www.pukhto.net

غزل

تهٔ کهٔ رنها پېژنې
بیا به سبا پېژنې

سترګو کښې غلا پېژنې
دومره حیا پېژنې

لاړ کهٔ غیریت لهٔ تا
بیا خو به ما پېژنې

زهٔ دې لکه سپوږمے شوم
تهٔ به مې لا پېژنې

ننګ او پت دې کله زده
جور و جفا پېژنې

دا دَ زړهٔ پرهر کسه
خپله ادا پېژنې؟

ټول دې لهٔ هرخوا بدخوا
لږ کهٔ همخوا پېژنې

www.pukhto.net

غزل

ستر ګې دَ حالاتو راته ورانې دي
ذوقه! دَ سیالۍ خبرې ګرانې دي
غشو دَ ستم ته سینه تانې دي
شوقه! تلوسې دې پهلوانې دي
یا دَ بنجارې لۀ خوارۍ مات دے زړۀ
یا دَ ګلې جونه ځان آسانې دي
نۀ هغه نسیم شته، نۀ وږمې دَ ګل
هر لورې ته سپورې هواګانې دي
قدر به دَ اوښکو څۀ درزباد کړمه
دلته کښې چې وینې هم ارزانې دي
کسو کښې مې عکس دَ حسن امر شو
ټولې آئینې ورته حېرانې دي
زور دَ تفکر ئې راته هېڅ کړلو
چاوې؟ دَ کاکل غوټې آسانې دي
ستا دَ نظر ورانګې ستا تر ځانه شه
اوس زمونږ دَ ذات زرې تابانې دي

بېرته مې دَ سترګو چینې تاندې کړې
تاوې! هوسۍ ترې دَ دامانې دي

www.pukhto.net

غزل

تکے خال دې کۀ نایاب دے
څاڅکے او ښکۀ ئې حساب دے

پۀ غانټول او پۀ زَړېدې مې
کړے سود ستا دَ نصاب دے

ځار دَ تا دَ مخ لۀ آبه
چې خولې خولې ګلاب دے

مخ او زلفو رانه هېر کړۀ
کۀ حساب او کۀ کتاب دے

ستا دَ زلفو دَ تسخیر مې
بې تعبیره لا هر خواب دے

زیر و بم ئې ننګ او مینه
ګنه سُر دَ ژوند رباب دے

شیرین یاره! لب ئې ستا یه
څو پۀ اور دې زړۀ کباب دے

www.pukhto.net

غزل

پۀ آب دَ مینې مې وینځلے دے زړۀ
لۀ هر یو خیرې مې ساتلے دے زړۀ

هر څو مره ګران او کۀ ښاغلے دے زړۀ
پۀ یوه خلۀ مې ستا منلے دے زړۀ

نن ئې دَ سترګو پۀ رموز کښې ؤوې
ستا ؤلې دومره غلے غلے دے زړۀ

خلۀ یو ګیلې له جوړؤلے نۀ شي
څنګه لۀ خلکو دې اوښکلے دے زړۀ

څو وو پۀ څوکو دَ باڼو چُور شوے
پۀ تار دَ زلفو مې ګنډلے دے زړۀ

تیارۀ ئې خوب لـه دَ مړوند غوښتله
خو شیرین یاره! ما غندلے دے زړۀ

www.pukhto.net

غزل

ایله چې خلې له مې را تله ماته شوه
څو مره کچه کښې مې توبه ماته شوه

لا خو مې او ښکه یشــــېدلې نۀ ده
چې ستا پۀ مخ باندې خوَله ماته شوه

څېرې ګرېوان مې ورته مخې ته کړو
دَ هغې لاس نه آئینه ماته شــــوه

دا مړاوې سترګې او باریکه مُسکا
دَ ګل تو له، دَ جام نشــه ماته شـوه

سپوږمۍ پوره دَ نیمې شپې پۀ بلې
زما دَ خوب دَ کور پرده ماته شـــوه

دَ ګُمان قېد نه خلاصه شوې وعده
دَ یقین کور ته چې تله ماته شوه

غزل

یوه لمحــــه دَ زندګۍ چې مهربــــانه نۀ ده
دَ بــــخت کاتب ســـره زمونږه خو څۀ ورانه نۀ ده

دَ ښار او کلي لوی وارۀ ټول غم شــریک دي زما
دَ درد قـیصه مې بې بـنا ، بــې خان و مانه نۀ ده

تیارو خو ځکه ســاه ډوبــې وَته دوام بــخښلے
هغه لېلا چرته یو شـــپه کاکل افشـــانه نۀ ده

ستا پۀ سودا کښې دومره ورک چې اوس پۀ هېڅ هم نۀ یم
شـــپه خو دَ غنو پۀ چاپه کښې آســـانه نۀ ده

چرې به ستا پۀ بې لوظۍ تا ته راؤسـپړي خلۀ
پښتنه اوښکه ده څۀ دومره بـــې زبـــانه نۀ ده

دغه ئې ډېره دلیري ، کۀ بُـــــزدلي ؤګڼم
زما دَ قـــتل پۀ خطا هډو پښېمانه نۀ ده

زما دَ وارہ زندګۍ دَ صبح و شام پۀ بدل
دَ مازیګر دَ یو دیدن ســـودا څۀ ګرانه نۀ ده

www.pukhto.net

غزل

بلا سوخت کۀ دَ احوال لۀ تنارۀ خورم
ډېر تاوونه هم دا ستا دَ بېلتانۀ خورم
هست او نیست دي راته هېڅ دَ دیدن شوق کښې
خدای ګواه دے کۀ پۀ څۀ باندې به زړۀ خورم
خو پۀ "را" مې ژبه نۀ اوړي قند لبه!
پۀ دوا کښې کۀ څو ژبه دَ کارغۀ خورم
تپ دَ نمر دربانديې هم زغملے نۀ شم
خو بس دا چې غریبي ده، لږ سارړۀ خورم
چې دا ستا پۀ نخښه ووځي لۀ کمانه
هغه غشي پۀ تتر واړه هم زۀ خورم
دَ آسمان دا تندرونه؛ ورشي، پوه کړئ!
نورې زۀ دَ ارمانونو شُومې نۀ خورم
ستا پۀ غم کښې هېڅ لۀ ستوني نۀ تېرېږي
کۀ پۀ قطع باندې شهد ډېر خوارۀ خورم
دا چې کلک لکه سندان یم، سبب دا دے
لۀ فلکه ګزارونه ښۀ پاخۀ خورم
خدای ئې مالره کشته کا. بلا څۀ ده؟
ستا دَ لاسه خو زۀ زهر هم تراخۀ خورم

دَ وفا دلیل مې دا دے چې پښتون یم
قسمونه دَ باور به درته څۀ خورم

www.pukhto.net

دَ لیکوال نور کتابونه

★ چاپ کتابونه

(۱) **افغان ګلونه** چاپ ۲۰۰۴

(۲) **اوښکې مشالونه** چاپ ۲۰۰۶

★ ناچاپ کتابونه

(۱) **چاربېته** (تحقیقي مقاله)

(۲) **شیرین بیان** (دَ شعر پهٔ وزن، بحر، عروضو او پښتو املا بحث)

نوټ: افغان ګلونه کتاب (چاپ ۲۰۰۴) دَ ۹۰ لسېزه کښې تخلیق شوو غزلو او نظمونو باندې مشتمل دے.
اوښکې مشالونه (چاپ ۲۰۰۶) دَ پنجاب پهٔ جېلونو کېمپ جېل او کوټ لکهپت جېل کښې دَ ۲۰۰۱ نه تر ۲۰۰۶ پورې وختونو کښې تخلیق شوے ادب دے.
دَ رنګونو پیوندونه (هم دا کتاب)، **شیرین بیان** (ناچاپ) او **چاربېته** (ناچاپ) دَ هرې پور پهٔ زندان کښې دَ ۲۰۰۶ نه تر مارچ ۲۰۱۲ پورې وختونو کښې تخلیق شوي دي.

دَ وخت پۀ دُوړو هر څۀ خړ نۀ دي لا
تابانه مخ پښتني جُونه شته دے
سپوږمۍ دي ځان وَته غاوِره نۀ شي

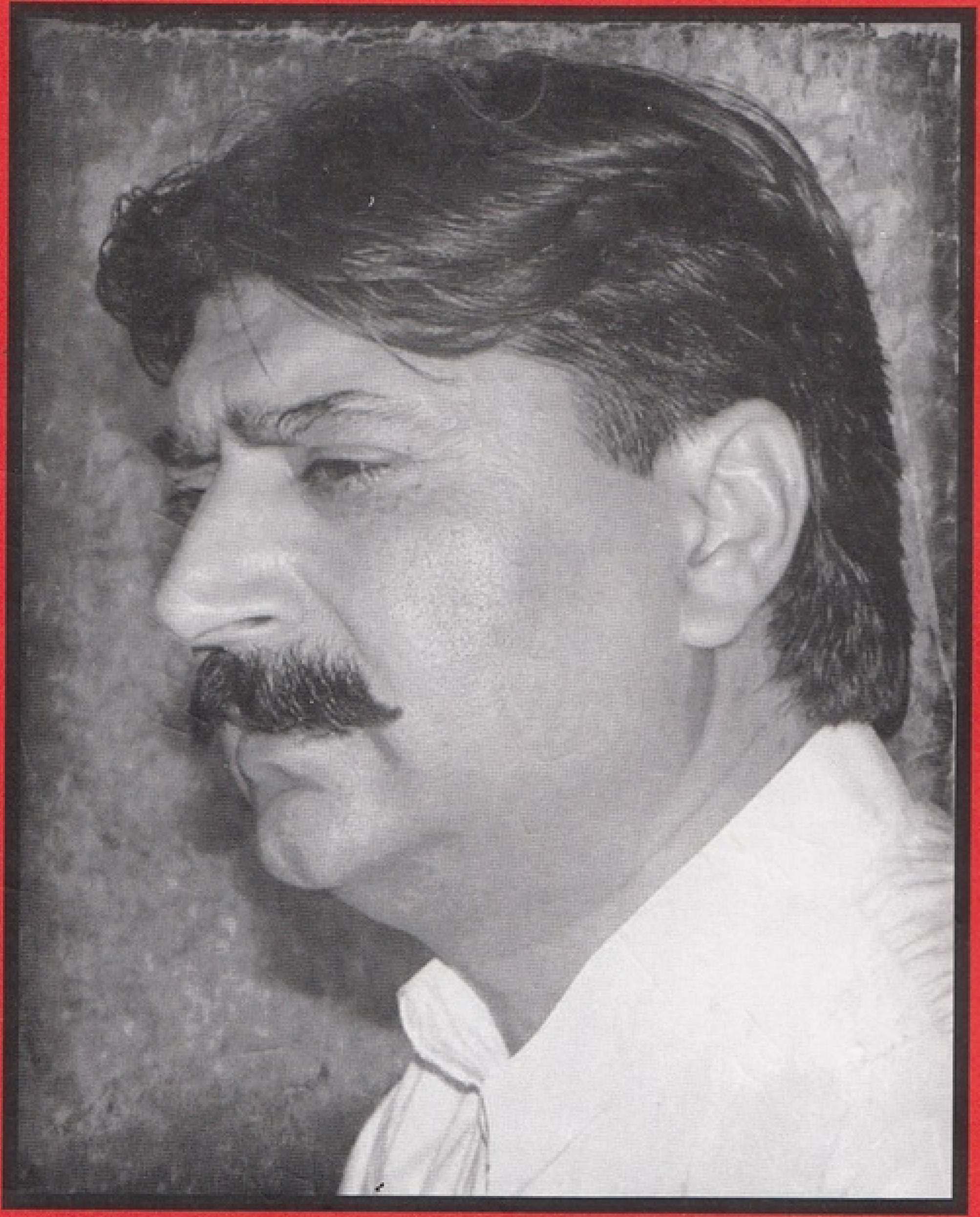

دَ چا دَ سترګو او بارخو پۀ مينه
کله نرګس، کله لاله ښکلوؤم
ذوق دَ جنون مقام ته ؤرسيدو